

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดการสอนสำหรับเพื่อนช่วยสอนในการสอนเสริมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสอน
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอน
3. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนเสริมโดยเพื่อน
4. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

เอกสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสอน

เทคโนโลยีการสอนนั้นเป็นองค์ประกอบย่อยส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีการศึกษา ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีการสอนเกี่ยวข้องกับเฉพาะปัญหาด้านการเรียนการสอนเป็นการนำสื่อประกอบต่างๆ เทคนิควิธีการ วิถีระบบ ตลอดจนการใช้หลักการต่างๆ ทางด้านสังคมศาสตร์ จิตวิทยา และวิทยาศาสตร์กายภาพมาใช้เพื่อแก้ปัญหาทางด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น (กิดานันท์ มลิทอง, 2536:7)

ความหมายของ “เทคโนโลยีการสอน”

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2531:20) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีการสอน คือ กระบวนการบูรณาการบุคคล วิธีการ แนวคิด เครื่องมือ และสิ่งต่างๆ เพื่อการวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินการ การประเมินผล และการจัดการ เพื่อแก้ปัญหาทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

วาสนา ชาวทา (2522:1) ให้ความหมายของเทคโนโลยีการสอนไว้ว่า การนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แนวคิด กระบวนการ วิธีการ เทคนิค ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ มาใช้เพื่อแก้ปัญหาทางการเรียนการสอน

ลัดดา สุขบริดี (2523:4) สรุปไว้ว่า เทคโนโลยีการสอน หมายถึง การนำความรู้ ความคิด และวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้อย่างมีระบบเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

คณะกรรมการทางด้านเทคโนโลยีการสอน (The Commission on Instructional Technology) ได้เสนอความหมายของคำนี้ต่อประธานาธิบดีและสภาองการสหรัฐอเมริกา เมื่อเดือน พฤษภาคม 1997 (Kirk and Gustafson 1986:17 อ้างถึงใน กิตานันท์ มลิทอง, 2535:6) ดังนี้ คือ "เทคโนโลยีการสอนนั้น สามารถให้ความหมายได้เป็นทั้งสองอย่าง ในความหมายโดยทั่วไป เทคโนโลยีการสอน หมายถึง สื่อซึ่งเกิดจากวิวัฒนาการด้านการสื่อสาร และสามารถนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการสอนพร้อมๆ ไปกับครูผู้สอน หนังสือ ตำราเรียน และกระดานดำ ...ส่วนอีกความหมายหนึ่งนั้น...เป็นความหมายที่กินความมากไปกว่าสื่อหรืออุปกรณ์ใดๆ ทั้งสิ้นในความหมายนี้ เทคโนโลยีการสอน หมายถึง วิธีการอย่างเป็นระบบในการออกแบบการนำมาใช้ และการประเมินผล กระบวนการทั้งหมดของการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์เฉพาะที่ตั้งไว้โดยขึ้นอยู่กับการวิจัยทางการเรียนรู้ และสื่อความหมายของมนุษย์ และรวมถึงการใช้ทรัพยากรมนุษย์ และสิ่งไม่มีชีวิตทั้งหลายเพื่อนำไปสู่การสอนที่มีประสิทธิภาพ"

จากความหมายของ "เทคโนโลยีการสอน" ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความมุ่งหมายที่สำคัญของเทคโนโลยีการสอนเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แนวคิด กระบวนการ วิธีการ เทคนิค อุปกรณ์ มาใช้ในการจัดระบบการสอน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิธีการสอนเชิงระบบ และสื่อการสอนเพื่อนำมาออกแบบระบบการสอนเสริมโดยเพื่อนช่วยสอนโดยใช้ชุดการสอนเป็นสื่อสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้

การสอนเชิงระบบ

เป็นการสอนที่มีการวางแผนจัดองค์ประกอบต่างๆ ของการสอนให้สัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นวิธีที่นำเอาวิธีการเข้าสู่ระบบ (System Approach) มาใช้ โดยครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดระบบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการสอนแต่ละหน่วยอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา ฤณารักษ์ (2539:37) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบให้มีทั้งศิลป์และศาสตร์ในการสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537:23) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของระบบการสอนในการช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยเหตุผลดังนี้

1. องค์ประกอบของการสอนที่กำหนดไว้นั้นมีความสัมพันธ์และมีความสำคัญต่อกัน เช่น จุดประสงค์ในการสอนจะสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ และจัดเนื้อหาสาระให้ผู้เรียนก็ต้องคำนึงถึงจุดประสงค์การสอนเป็นหลักหรือยึดจุดประสงค์เป็นแนวทาง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถ้าขาด

จุดประสงค์การสอน การจัดเนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นไปอย่างเลื่อนลอย ไม่มีจุดหมายปลายทางไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการเรียนการสอนจะบรรลุผลสำเร็จได้องค์ประกอบของการสอนจะอยู่รวมกันอย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและมีความสำคัญต่อกันและกัน

2. การเรียนการสอนมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ ไม่สับสน กระบวนการเรียนการสอนที่เป็นระบบจะประกอบด้วย การวางแผนการสอนซึ่งจัดอยู่ในขั้นตอนการป้อนข้อมูล (Input) การดำเนินการสอนและการวัดผลประเมินผลจัดอยู่ในขั้นตอนการดำเนินการ (Process) ส่วนผลการสอน (Output) จะนำมาพิจารณาผลย้อนกลับ (Feedback) ว่าการสอนได้ผลเพียงใด มีจุดใดบกพร่อง มีการแก้ไข ปัญหาได้ตรงจุด งานการสอนย่อมบรรลุผลสำเร็จ

3. การจัดระบบการสอนเป็นวิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูต้องวางแผนการสอนต้องดำเนินการสอนตามแผนที่วางไว้ และวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนด

ถ้าระบบการทำงานใด ผลที่ได้รับทั้งด้านปริมาณและคุณภาพมากกว่าทรัพยากรที่ใช้ เราถือว่าระบบนั้นมีประสิทธิภาพสูง แต่ถ้าผลที่ได้รับมีปริมาณและคุณภาพต่ำ ถือว่าระบบนั้นมีคุณภาพต่ำ ดังนั้นผลต่างระหว่างผลที่ได้รับกับทรัพยากรที่ใช้จึงเป็นเครื่องชี้ประสิทธิภาพของระบบ

สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534:8-9) ได้กล่าวถึง การแสวงหาระบบที่ดีโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ระบบ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (Identify Problem) ต้องศึกษาโดยละเอียดว่าอะไรคือปัญหาอันแท้จริง

ขั้นที่ 2 กำหนดขอบข่ายของปัญหา (Define Problem) ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า ในการแก้ปัญหาครั้งนี้ เราจะแก้ที่จุดใดบ้าง

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ปัญหา (Analyse Problem) เป็นการพิจารณาสภาพของปัญหา ข้อจำกัด และทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 4 กำหนดแนวทางแก้ปัญหา (Generate Alternative Solutions) เป็นการพิจารณาหาแนวทางว่าจะแก้ปัญหาด้วยวิธีใด โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ อาจมีได้หลายวิธี

ขั้นที่ 5 การเลือกแนวทางแก้ปัญหา (Select Best Solution) เป็นการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียวที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายได้

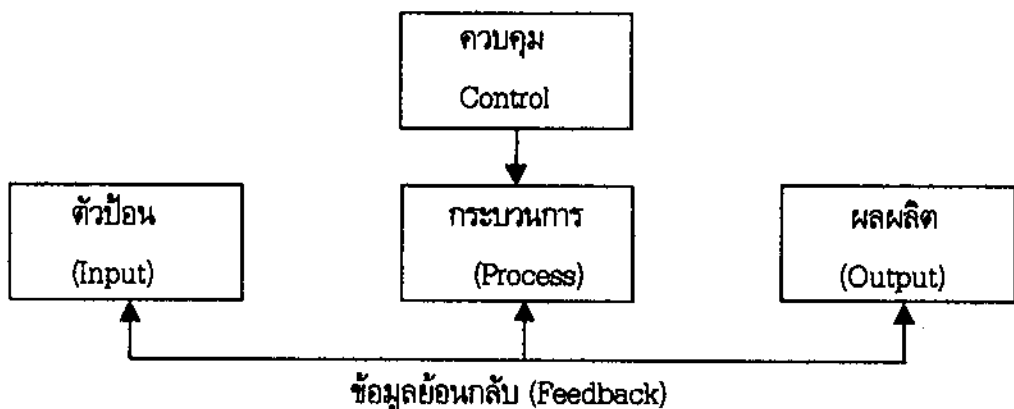
ขั้นที่ 6 วางแผนเตรียมการแก้ปัญหา (Design Action Programme) เป็นการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ตามแนวทางการแก้ปัญหาที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 7 นำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง (Implement Programme) เป็นการนำเอาวิธีการแก้ปัญหาไปทดลองใช้กับกลุ่มย่อยหรือสถานการณ์ตัวอย่าง เพื่อเก็บข้อมูลไปใช้ในการประเมินผล

ขั้นที่ 8 ควบคุมตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข (Monitor Programme) เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาประเมินผลหาข้อบกพร่องเพื่อนำไปแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

เมื่อผ่านการวิเคราะห์ระบบทั้ง 8 ขั้นแล้ว เราจะได้แนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพพอที่จะนำไปใช้ปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้

กาญจนา คุณวรัทษ์ (2539:35-47) ได้กล่าวถึงการจัดองค์ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการเชิงระบบ ประกอบด้วย ตัวป้อน กระบวนการดำเนินงาน การควบคุม ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับ แสดงได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของระบบที่สมบูรณ์

ที่มา : กาญจนา คุณวรัทษ์ , 2539 : 35-47

1. ตัวป้อน (Input) องค์ประกอบที่เป็นตัวป้อนในระบบการเรียนการสอนนั้น ได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร และสิ่งแวดลอมทางการเรียน

1.1 ครูเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การเตรียมการสอนของครูจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คุณภาพการเรียนของนักเรียนนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพในการสอนของครูโดยตรง

1.2 ผู้เรียน เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งเช่นกัน เพราะหากไม่มีผู้เรียนแล้ว การเรียนการสอนก็จำไม่เกิดขึ้น ครูจำเป็นต้องศึกษาธรรมชาติของผู้เรียนในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง ตลอดจนค่านิยมค่านิยมและพฤติกรรมความพร้อมที่จะรับการสอน (Entry Behavior) ของผู้เรียนด้วย เพื่อจะได้วางแผน

การเรียนรู้การสอนได้เหมาะสมและสนองความต้องการ ความสามารถ และความคาดหวังของผู้เรียนได้ตามเจตนาารมณ์ ในระบบการเรียนการสอนที่เสนอโดยเคมพ์ นั้น ครูจำเป็นต้องรู้คุณลักษณะของผู้เรียนและก่อนสอนต้องทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนก่อน เช่นเดียวกับนักการศึกษาคนอื่น ๆ ที่ให้ความสนใจกับผู้เรียนดังเห็นได้จากระบบการเรียนการสอนที่กล่าวถึง การประเมินลักษณะของผู้เรียนก่อนสอน การประเมินพฤติกรรมก่อนการเรียน และการวัดความพร้อมก่อนที่จะเรียนวิชาต่างๆ

1.3 หลักสูตร ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจแจ่มแจ้ง เพราะหลักสูตรเป็นข้อกำหนดที่ประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย โครงสร้างกิจกรรม และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้เอกัตบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียนสังคมและโลกอย่างมีความสุขหลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางการเรียนการสอน ส่วนสำคัญของหลักสูตรนั้นได้แก่ จุดประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงการใช้สื่อการสอนและการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนด้วย เนื่องจากหลักสูตรเป็นสื่อกลางที่จะนำนักเรียนให้ไปสู่จุดหมายปลายทางที่สังคมได้คาดหวังไว้ สำหรับหลักสูตรในฐานะตัวป้อน (Input) นั้น ได้แก่ จุดประสงค์ของการเรียนการสอนกับเนื้อหาสาระที่จะนำไปสอน

1.4 สิ่งแวดล้อมทางการเรียน ในระบบการสอนของเทอร์ลาซและอิลี ได้กล่าวถึงการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนไว้คือการจัดเวลาเรียน การจัดห้องเรียน การเลือกแหล่งวิทยากร การจัดแหล่งวิชาการและการบริการสนับสนุน สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน ได้แก่ สถานที่ทำการสอน เครื่องมือ อุปกรณ์ช่วยสอน วิธีสอน และปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน รวมทั้งการทำงานร่วมกันจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

2. กระบวนการดำเนินงาน (Process) ในส่วนของการดำเนินงานนั้นจะเป็นการนำตัวป้อน ซึ่งเป็นวัตถุดิบมาปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพื่อให้เกิดเป็นผลผลิต (Output) ตามที่ต้องการเป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนนั่นเอง การดำเนินงานตามกระบวนการในส่วนนี้จะประกอบด้วยกิจกรรมย่อยๆ หลายชนิด ซึ่งอาจจะแบ่งออกเป็นการเตรียมความพร้อม การดำเนินการสอน การสร้างเสริมทักษะและกิจกรรมการสนับสนุน

2.1 การเตรียมความพร้อม ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทและกล้ามเนื้อต่างๆ การเรียนการสอนต้องประกอบด้วยความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ถ้าผู้เรียนยังไม่พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจแล้ว การสอนก็จะไม่ได้ผล ความพร้อมของผู้สอนก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน ผู้สอนต้องเข้าใจถึงความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน การเตรียมความพร้อมนอกนอกจากจะทำได้โดยการเฝ้าความสนใจแล้ว ในระบบการ

เรียนการสอนยังรวมถึงการประเมินสถานภาพ หรือความรู้ของผู้เรียนก่อนที่จะสอนอีกด้วย การประเมินผู้เรียนก่อนสอนจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานต่อเรื่องที่จะเรียนนั้นๆ เพียงใดเพื่อจะได้ออกแบบการเรียนการสอนและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ต่อเนื่อง กับความรู้เดิม การประเมินความรู้ของผู้เรียนก่อนสอนเป็นที่ยอมรับในระบบการเรียนการสอนของกลาสเซอร์ เคมป์ และเทอร์ลาซและอีลี และแม้ว่าการเตรียมความพร้อมเป็นเรื่องสำคัญ แต่เวลาที่ใช้ในส่วนนี้ไม่ควรมากเกินไป ถ้าเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งให้ความรู้แก่ผู้เรียนแล้ว ควรใช้เวลาในการนำเข้าสู่บทเรียนประมาณร้อยละสิบของเวลาที่ใช้สอนทั้งหมด แต่ถ้าเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งให้เกิดทักษะกิจกรรมการเตรียมความพร้อมในส่วนนี้อาจจะออกมาในลักษณะของการอธิบายสิ่งที่เป็นพื้นฐานก่อน โดยใช้เวลาประมาณร้อยละ 15 ของเวลาทั้งหมด การให้เวลากับการเตรียมความพร้อมน้อยก็เพื่อจะให้มีความเพียงพอสำหรับการให้ความรู้ใหม่และการฝึกทักษะซึ่งเป็นเป้าหมายหลักการเรียนการสอน

2.2 การให้เนื้อหาสาระใหม่ เป็นการให้ข้อมูลใหม่กับผู้เรียน ถ้าเป็นการให้ความรู้ (Knowledge) เวลาของการเรียนการสอนที่ใช้ในส่วนนี้ประมาณร้อยละ 65 ของเวลาทั้งหมดแต่ถ้าเป็นการสอนเกี่ยวกับทักษะ (Skill) การใช้เวลาสำหรับการสาธิตให้ดูประมาณร้อยละ 25 ของเวลาทั้งหมด แต่ถ้าเป็นการสอนเพื่อให้เกิดทักษะแล้ว เวลาของการฝึกในส่วนนี้ควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 60 ของเวลาทั้งหมด การสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้อาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ง่ายและใช้กันมากคือ การให้เด็กได้ทำแบบฝึกหัด หรือทำกิจกรรมประมวลความรู้ เพื่อสรุปหรือทบทวนสิ่งที่เรียนแล้วการสร้างเสริมทักษะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย ครูผู้สอนควรจะได้ใช้เวลาระหว่างการสร้างเสริมทักษะเช่นดังกล่าวนี้ช่วยเหลือผู้ที่เรียนช้า และส่งเสริมผู้ที่เรียนเก่งให้มากขึ้น

2.3 การสร้างเสริมทักษะ เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งเช่นเดียวกันกับการให้ข้อมูลใหม่แก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะและความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมาแล้วดียิ่งขึ้น ถ้าเป็นการสอนในลักษณะของการให้ความรู้แล้ว ควรจะให้เวลาสำหรับการฝึกทักษะประมาณร้อยละ 25 ของเวลาทั้งหมด แต่ถ้าเป็นการสอนเพื่อให้เกิดทักษะแล้ว เวลาของการฝึกในส่วนนี้ควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 60 ของเวลาทั้งหมด การสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้อาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ง่าย และใช้กันมาก คือ การให้เด็กได้ทำแบบฝึกหัด หรือทำกิจกรรมประมวลความรู้ เพื่อสรุปหรือทบทวนสิ่งที่เรียนแล้วการสร้างเสริมทักษะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย ครูผู้สอนควรจะได้ใช้เวลาระหว่างการสร้างเสริมทักษะเช่นดังกล่าวนี้ช่วยเหลือผู้ที่เรียนช้า และส่งเสริมผู้ที่เรียนเก่งให้มากขึ้น (สังต์ อุทรานันท์, 2525:22)

2.4 กิจกรรมสนับสนุน ก่อนสิ้นสุดการเรียน ควรจะมีกิจกรรมสนับสนุนให้เด็กมีความประทับใจและจดจำสาระสำคัญของเรื่องที่สอนได้ กิจกรรมนั้นอาจประกอบด้วย การสรุปทบทวนเพื่อ

ค่าและทำให้เกิดความเข้าใจหรือสามารถนำเอาหลักการต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การสรุปอาจจะทำโดยนักเรียนช่วยกันสรุป หรือครูร่วมกับนักเรียนช่วยกันสรุป หรือครูช่วยให้นักเรียนสรุป อาจมีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อทราบความก้าวหน้าของผู้เรียน นอกจากนั้น อาจมีการมอบหมายงานต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวศึกษาล่วงหน้าสำหรับการเรียนครั้งต่อไป

3. การควบคุม (Control) สิ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นได้แก่ การควบคุมกระบวนการเรียนการสอน ในการควบคุมกระบวนการเรียนการสอนที่กล่าวถึงนี้ไม่ได้หมายถึงการใช้อำนาจบังคับขู่เข็ญนักเรียนให้เกิดการกังวลใจหรือไม่สบายใจแต่อย่างใด แต่การควบคุมกระบวนการเรียนการสอนนี้หมายถึงวิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ การใช้คำถามชนิดต่างๆ การสร้างเสริมกำลังใจ (Rienforcement) และการตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนในขณะที่กำลังเรียน (Formative Evaluation) เพื่อจะได้รู้ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจหรือเกิดทักษะตามที่ต้องการเพียงใด หากพบว่ายังไม่เข้าใจหรือมีความสับสนอยู่ก็อาจจะต้องทำการอธิบายซ้ำหรือสอนให้ซ้ำลง ในทางกลับกันหากเรื่องนั้นผู้เรียนมีความเข้าใจเป็นอย่างดีแล้วก็อาจจะผ่านขั้นตอนของการสอนในเรื่องนั้นไป โดยรวดเร็วเพื่อจะได้มีเวลาเพียงพอสำหรับการสอนในหัวข้ออื่นๆ ต่อไป การควบคุมคุณภาพจะรวมถึงการประเมินผลการเรียนก่อนที่จะสิ้นสุดการสอนอีกด้วย

4. ผลผลิต (Output) คือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนในด้านความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ทักษะ และเจตคติในการคิดแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ถ้าหากการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ตั้งแต่แรกแล้ว ก็แสดงว่าการเรียนการสอนที่ผ่านไบนั้นได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผลผลิตของการสอนยังมีความสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนในแต่ละครั้งจะเป็นการบอกให้ทราบถึงลักษณะของความรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่จะเรียนในเรื่องอื่นในครั้งถัดไปอีกด้วย

จากองค์ประกอบของระบบที่กล่าวมาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดองค์ประกอบระบบการสอนได้อย่างกว้างๆ 4 องค์ประกอบดังนี้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2537:26-27)

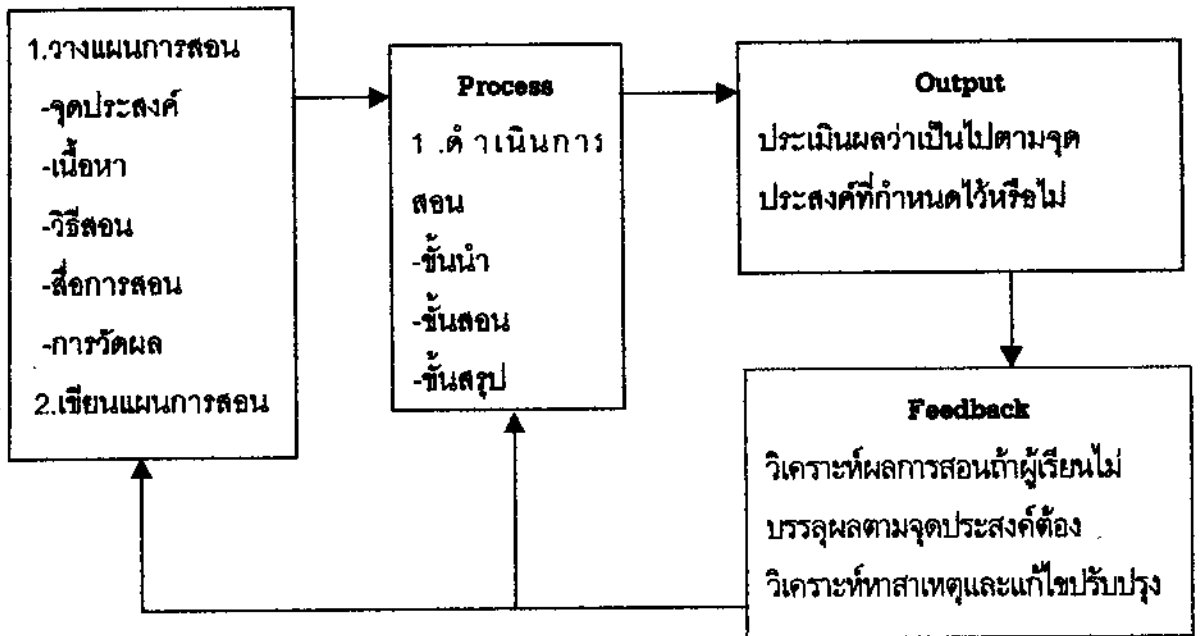
1. ข้อมูลสู่การสอน (Input) ได้แก่ การวางแผนการสอนทั้งด้านจุดประสงค์การสอนเน้นการจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล แล้วเขียนเป็นแผนการสอน

2. กระบวนการสอน (Process) ชั้นนี้เป็นหัวใจสำคัญอยู่ที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ทักษะและเทคนิคการสอนของผู้สอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

3. ผลการสอน (Output) เป็นการประเมินผลพฤติกรรมผู้เรียนว่าเกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด หลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนแล้ว โดยนำผลการวัดมาประเมินถ้าผู้เรียนบรรลุตรงตามจุดประสงค์แสดงว่าการจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ชั้นวิเคราะห์ผลหรือย้อนกลับมาพิจารณาว่าในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีข้อบกพร่องอะไรบ้างเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ได้ระบบการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับนำไปใช้ต่อไป

องค์ประกอบของระบบการสอนทั้ง 4 นี้ จะเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันโดยตลอด การเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งจะมีผลต่อองค์ประกอบอื่น ดังนั้นการเรียนการสอนจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับทุกองค์ประกอบเกี่ยวข้องกัน แสดงได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของระบบการสอน

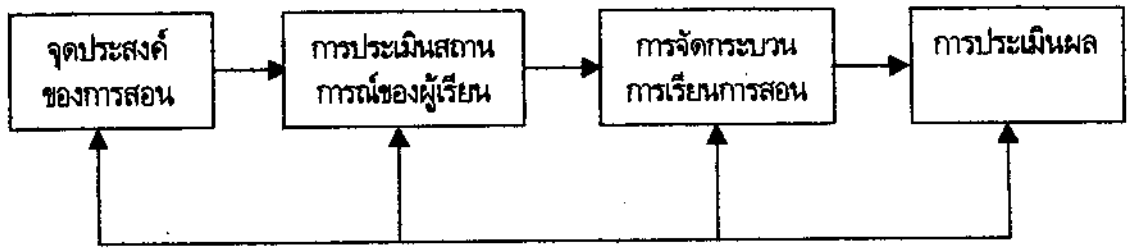
ที่มา : อภรณ์ ใจเที่ยง, 2537 : 26-27

แบบจำลองระบบการเรียนการสอน

นักเทคโนโลยีการศึกษาหลายท่านได้นำการจัดระบบมาใช้ในการวางแผนและออกแบบการสอนโดยจัดเป็นรูปแบบจำลองระบบการสอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ระบบการเรียนการสอนของกลาสเซอร์ (Glasser, 1962) เป็นรูปแบบที่ง่าย ประกอบด้วยจุดประสงค์การสอนการประเมินสถานการณ์ของผู้เรียนก่อนสอน การจัดการกระบวนการเรียนการสอน และข้อมูลป้อนกลับ

ภาพประกอบ 3 ระบบการเรียนการสอนของกลาสเซอร์

ที่มา : Glasser, 1962 อ้างถึงในสังัด อุทรานันท์ , 2529 : 12

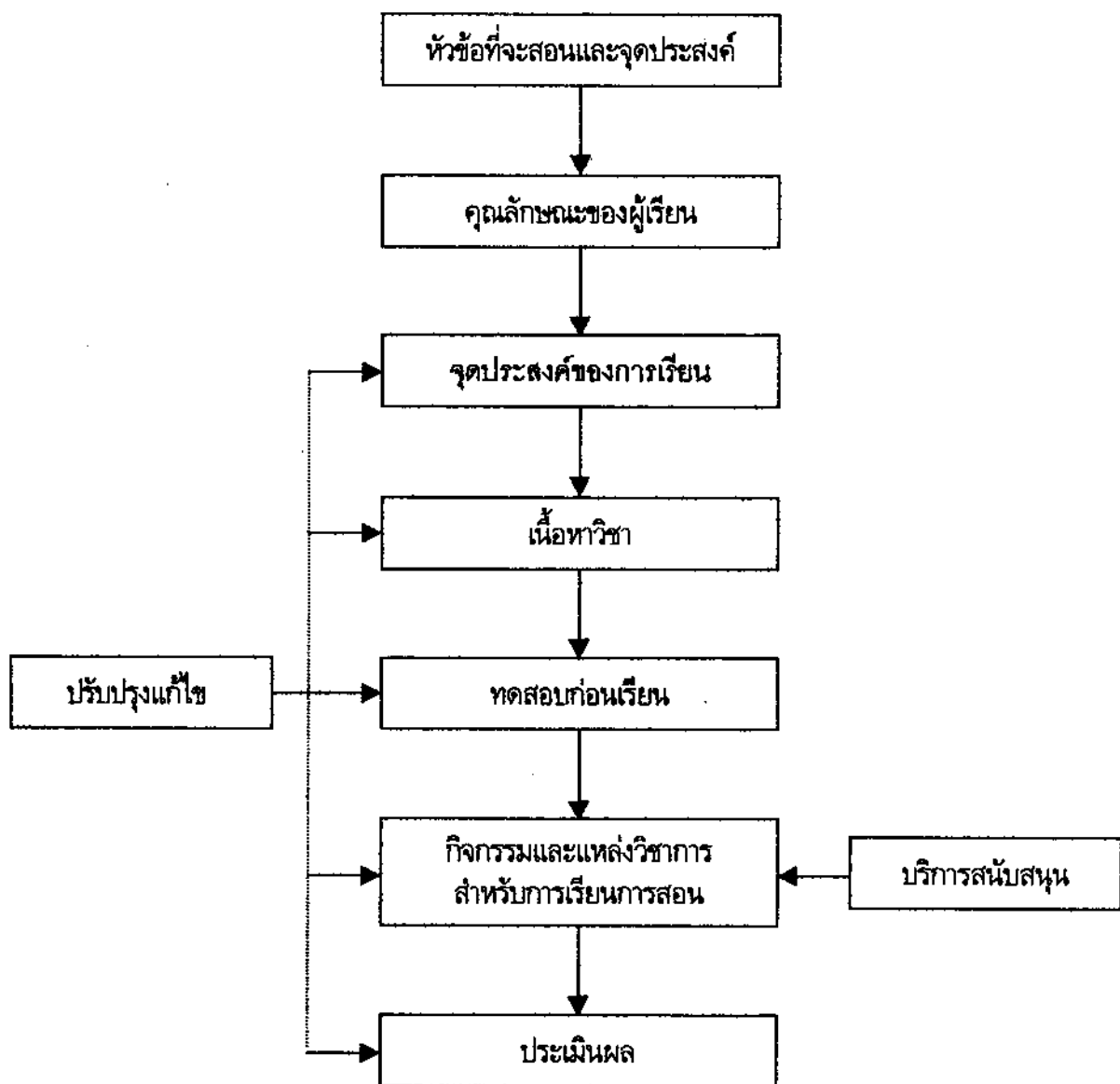
2. ระบบการเรียนการสอนของเคมพ์ (Kemp, 1971) ได้กำหนดส่วนประกอบของระบบการเรียนการสอนที่มีทิศทางไปในทำนองเดียวกันแต่มีขั้นตอนรายละเอียดมากกว่ารูปแบบของกลาสเซอร์ คือ

- 2.1 กำหนดหัวข้อที่จะสอนและเขียนจุดประสงค์ทั่วไป
- 2.2 ศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียน
- 2.3 ระบุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 2.4 กำหนดเนื้อหาวิชาที่สนับสนุนจุดประสงค์ในแต่ละข้อ
- 2.5 ทดสอบเพื่อจัดความรู้ความสามารถก่อนสอน
- 2.6 เลือกกิจกรรมและแหล่งวิชาการสำหรับการเรียนการสอน เพื่อจะนำเนื้อหา

วิชาไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่วางไว้

- 2.7 ประสานงานเรื่องต่างๆ เช่น การเงิน บุคลากร อาคาร สถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ และดำเนินการปฏิบัติตามแผนการที่กำหนดไว้
- 2.8 ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนว่าบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงไร
- 2.9 พิจารณาแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน

ดังภาพ

ภาพประกอบ 4 ระบบการเรียนการสอนของเคมพ์

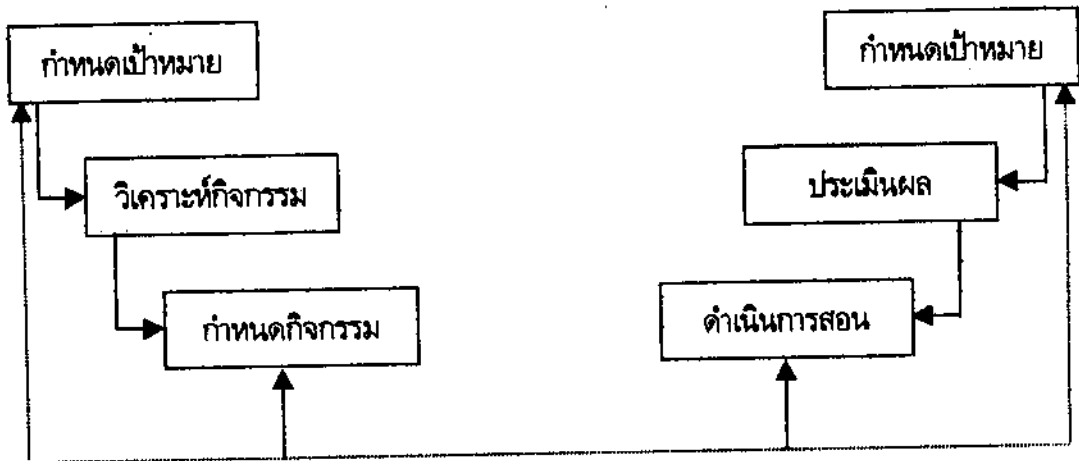
ที่มา : Kemp, 1971 อ้างถึงใน สัจด์ อุทรานันท์, 2529 : 13

3. ระบบการเรียนการสอนของเนิร์คและเยนตรี ได้กำหนดระบบการเรียนการสอนเป็นทกลส่วนคล้ายคลึงกับรูปแบบของเคมพ์ แต่ขาดส่วนที่เป็นแหล่งวิชาการและบริการสนับสนุน คือ

- 3.1 การกำหนดเป้าหมาย
- 3.2 การวิเคราะห์กิจกรรม
- 3.3 การกำหนดกิจกรรม

**Central Library
Prince of Songkla University**

- 3.4 การดำเนินการสอน
- 3.5 การประเมินผล
- 3.6 การปรับปรุงแก้ไข

ภาพประกอบ 5 ระบบการเรียนการสอนของเนิร์คและเจนตรี

ที่มา : Knirk and Gentry, 1971 อ้างถึงใน สัจด์ อุทรานันท์, 2529 : 14

4. ระบบการเรียนการสอนของเกอร์ลาชและอีลี (Gerlach and Ely, 1971) ได้แยกแยะองค์ประกอบไว้โดยละเอียด ถึง 10 ประการ ดังนี้

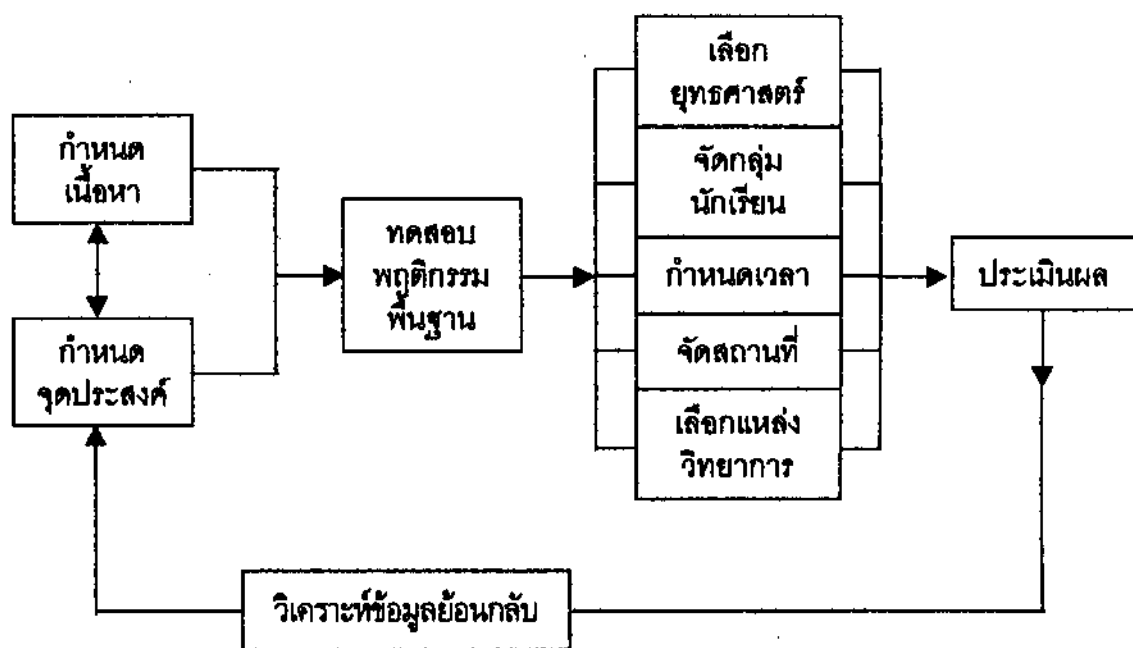
- 4.1 กำหนดจุดประสงค์ (Specification of Objectives)
- 4.2 เลือกเนื้อหา (The Selection of Content)
- 4.3 ทดสอบพฤติกรรมพื้นฐาน (The Assessment of Entiring Behaviors)
- 4.4 เลือกยุทธศาสตร์ที่จะใช้ (The Strategy Which Will Be Employed)
- 4.5 การจัดกลุ่มนักเรียน (The Organization of Students into Groups)
- 4.6 การกำหนดเวลา (The Allocation of Time)
- 4.7 กำหนดสถานที่เรียน (The Allocation of Learning Space)
- 4.8 เลือกสื่อการเรียนการสอน (The Selection of Appropriate Resources)
- 4.9 ประเมินผลทั้งตัวครูและนักเรียน (The Evaluation of Teacher and

Learner Performance)

- 4.10 การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับของครูและนักเรียน (An Analysis of Feedback

by the Teacher)

องค์ประกอบทั้ง 10 ประการนี้ สามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 6 ระบบการเรียนการสอนของเกอร์ลาชและอีลี

ที่มา : กิดานันท์ มลิทอง, 2540 : 76

สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534:12) ได้เสนอการวางแผนจัดระบบการสอนตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดเนื้อหาที่จะสอน คือ การนำเนื้อหามาแบ่งเป็นตอนๆ เรียงจากง่ายไปยากให้สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน โดยแบ่งเป็นหัวข้อย่อย ผู้สอนต้องศึกษาเนื้อหาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง อะไรเป็นแก่นสาระสำคัญอะไรเป็นองค์ประกอบย่อย ต้องการให้ลึกซึ้งมากน้อยเพียงใด โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก
2. กำหนดจุดประสงค์ในการสอน คือ การกำหนดพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเมื่อกระบวนการสอนสิ้นสุดลง โดยพิจารณาจากเนื้อหาแต่ละตอนว่าต้องการให้ผู้เรียนทำอะไรได้มากน้อยเพียงใด อย่างไร ซึ่งนิยมเขียนออกมาในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นข้อๆ โดยระบุพฤติกรรมที่สามารถวัดและสังเกตได้ รวมทั้งระบุผลของพฤติกรรม เมื่อนั้น และเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรมนั้นๆ ให้ชัดเจนมากที่สุด
3. การประเมินผลก่อนสอน เป็นขั้นตอนที่ต้องการทราบพฤติกรรมเดิมของผู้เรียน ว่ามีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียนมาแล้วมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจใช้วิธีทดสอบข้อเขียน

หรือสัมภาษณ์ ซักถามเป็นรายบุคคลก็ได้ ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงจุดประสงค์ในการสอนใหม่ เช่น ตัดจุดประสงค์บางข้อออกสำหรับนักเรียนบางคน หรือยกเว้นกิจกรรมบางอย่างสำหรับนักเรียนบางกลุ่ม ในทางปฏิบัติจริงก่อนข้างจะเสียเวลาจึงมักประเมินผลก่อนสอนเพื่อนำผลไปเปรียบเทียบกับ การประเมินผลหลังเรียน

4. กำหนดกระบวนการสอน เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงจุดประสงค์เป็นหลักแล้วพิจารณาหาช่องทางในการสอนให้เหมาะสมว่าจะใช้วิธีสอนแบบใดใช้อะไรเป็นสื่อ และควรมีกิจกรรมการเรียนรู้อะไรบ้าง อะไรควรทำก่อนหลัง เพื่อให้เหมาะกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน ซึ่งจะสามารถนำไปสู่เป้าหมายตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้

5. การประเมินผลหลังสอน เป็นขั้นตอนที่ต้องการพบพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของผู้เรียน หลังจากที่เขาได้ผ่านกระบวนการสอนมาแล้วว่าเขามีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์หรือไม่ อย่างน้อยเพียงใดซึ่งจะช่วยให้ครูทราบข้อดีและจุดอ่อนต่างๆ ของกระบวนการสอน เพื่อจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไปอาจใช้วิธีการทดสอบโดยใช้กระดาษ-ดินสอ แบบอัตนัย หรือปรนัย หรืออาจใช้วิธีซักถาม หรือสังเกตพฤติกรรมจากภาคปฏิบัติก็ได้

การวางแผนจัดระบบการสอนตามแนวที่กล่าวมานี้ เรียกว่า การสอนเชิงระบบ เป็นระบบการสอนที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงการศึกษา ว่าเป็นแนวการสอนที่ดีมีหลักการนำเชื่อถือ ดังนั้นในการวางแผนการสอนทุกครั้ง ควรคิดเป็นระบบ ระบบที่เราคิดขึ้นในครั้งแรก อาจจะยังไม่ดีเท่าที่ควร แต่ถ้าได้นำทดลองใช้และทำการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง ในที่สุดเราจะได้ระบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ความหมายของสื่อการสอน

สื่อเป็นตัวกลางที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ก่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดไว้ โดยมีนักเทคโนโลยีหลายท่านได้ให้ความหมาย "สื่อการสอน" ดังนี้

เปรี๊ยะ กุมุท (2519:1) กล่าวว่า "สื่อการสอน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับทำให้การสอนของครูถึงผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ครูวางไว้ได้เป็นอย่างดี"

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523:112) ให้ทัศนะว่า "สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ (สิ่งสิ้นเปลือง) อุปกรณ์ (เครื่องมือที่ไม่ผูกพันได้ง่าย) และวิธีการ (กิจกรรม ละคร เกม การทดลอง ฯลฯ)"

ลัดดา สุขปริดี (2523:61) กล่าวว่า "สื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อทำให้ครูและนักเรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกันได้ผลดีตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน"

วสนา ชาวทา (2533:8) กล่าวไว้ว่า "สื่อการสอน หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางหรือพาหะ หรือพาหนะนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี"

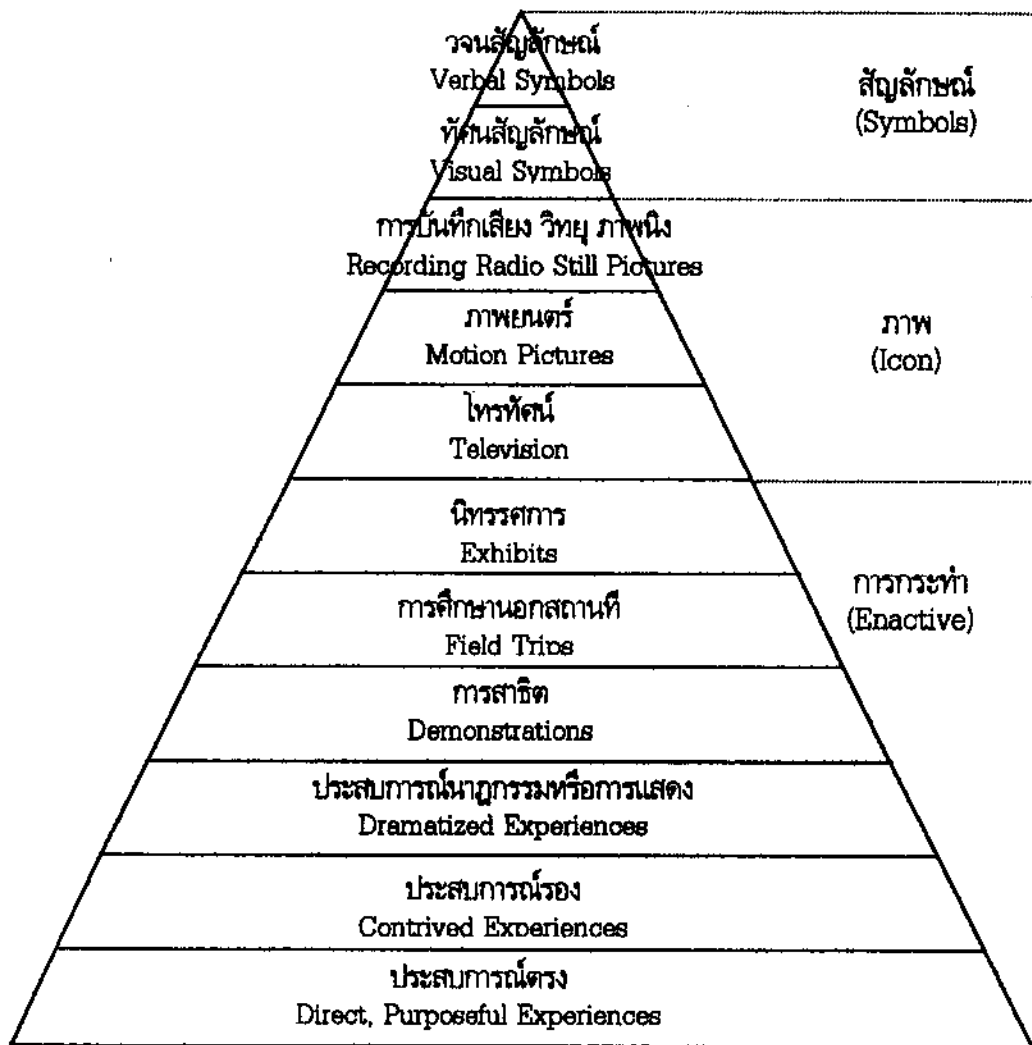
กิดานันท์ มลิทอง (2536:76) กล่าวว่า "สื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เป็นสิ่งช่วยอธิบายและขยายเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้"

บราวน์ และคณะ(Brown and others, 1973:2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า "สื่อการสอน ได้แก่ อุปกรณ์ทั้งหลายที่ช่วยเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนที่ดี ทั้งนี้มีความหมายรวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่เฉพาะแต่สิ่งที่เป็นวัตถุหรือเครื่องมือเท่านั้น เช่น การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาท นาฏการ การสาธิต การทดลอง ตลอดจนการสัมภาษณ์ และการสำรวจ เป็นต้น"

สรุปได้ว่า "สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือกิจกรรมที่เป็นตัวกลางในการช่วยนำและถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ผู้สอนถ่ายทอดได้ง่ายขึ้น และตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้"

การจำแนกสื่อการสอน

เอดการ์ เดล (Edgar Dale, 1965:42-43) ได้ให้หลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้ไว้ว่า "มนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีขึ้นเกิดจากประสบการณ์นามธรรม" เอดการ์ เดล ได้เรียงลำดับจากประสบการณ์ที่มีความเป็นรูปธรรมสามารถเรียนรู้ได้ง่ายที่สุด และประทับใจนานที่สุดโดยการเรียงจากประสบการณ์ตรง (Direct Purposeful Experience) ไปสู่ประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมประสบการณ์การ ซึ่งมี 10 ชั้น โดยลดความเป็นรูปธรรมลงเป็นลำดับจนถึงประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมลงเป็นนามธรรมมากที่สุดคือวจนสัญลักษณ์(Verbal Symbols) โดยพัฒนาความคิดของบรุนเนอร์ (Bruner) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาการสร้างเป็น "กรวยประสบการณ์" (Cone of Experiences) โดยการแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

ภาพประกอบ 7 กรวยประสบการณ์ของเอดการ์ เดล โดยเปรียบเทียบกับลักษณะสำคัญในการเรียนรู้

ที่มา : บรูเนอร์ อังถึงโน กิดานันท์ มลิตอง, 2536:78

1. ประสบการณ์ตรง เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถรับรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยเรียนรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้งห้าเป็นการเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์ด้านความรู้สึก ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงจากของจริง ได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์จริง เช่น การมองเห็น การจับต้อง เป็นต้น

2. ประสบการณ์จำลอง เป็นประสบการณ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงของจริงหรือสถานการณ์จริงมากที่สุด เพราะในชีวิตของคนเรา ไม่สามารถจะเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงได้ทุกสิ่งทุกอย่าง หรืออาจเป็นอันตรายเกินกว่าที่จะเรียนรู้ได้ หรืออาจจะยุ่งยากสลับซับซ้อน หรือมีขนาดใหญ่หรือเล็กเกินไป

จึงจำเป็นต้องจำลองหรือเลียนแบบให้มีลักษณะที่ใกล้เคียงหรือเหมือนจริงที่สุด เพื่อความสะดวกปลอดภัยและง่ายต่อความเข้าใจ เช่น สถานการณ์จำลอง หุ่นจำลอง ลูกโลก แผนภูมิ 3 มิติ เป็นต้น

3. ประสบการณ์นาฏการหรือการแสดง เป็นการจำลองสถานการณ์อย่างหนึ่งแต่ไม่คำนึงถึงความเหมือนจริงเท่ากับประสบการณ์จำลอง ซึ่งบางครั้งประสบการณ์จริงที่มีความเป็นนามธรรมมากเกินไป และไม่สามารถจัดเป็นประสบการณ์จำลองได้ หรือถ้าทำได้ก็ไม่สามารถสร้างความรู้สึกเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้เรียนได้ ดังนั้น จึงต้องอาศัยการจัดประสบการณ์นาฏการแทนประสบการณ์จริงนั้น เช่น เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ประสบการณ์ในชั้นนี้อาจต้องอาศัยวัสดุในชั้นประสบการณ์จำลองช่วยอยู่บ้างจึงจะเกิดผลดีและใกล้เคียงความเป็นจริง ประสบการณ์ในชั้นนี้จะแบ่งผู้เรียนออกเป็นสองพวก คือ ผู้แสดงกับผู้ดู ผู้แสดงจะได้รับประโยชน์มากกว่าผู้ดู

4. การสาธิต คือ การกระทำหรือแสดงให้ดูเป็นแบบอย่างประกอบการอธิบายหรือบรรยายกระบวนการของการกระทำนั้นๆ อย่างมีขั้นตอนต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับ เพื่อฝึกผู้เรียนให้มีการสังเกตในด้านวิธีการ กระบวนการ หลักการปฏิบัติทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้ทันที

5. การศึกษานอกสถานที่หรือทัศนศึกษา เป็นประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้จากแหล่งความรู้ภายนอกห้องเรียนทั้งระยะใกล้และระยะไกล เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ได้สัมผัสจากการทัศนศึกษาและยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น การไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ การทัศนจร เป็นต้น

6. นิทรรศการ เป็นการนำประสบการณ์ที่ผู้ชมสามารถสัมผัสได้หลายๆ ด้านมาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบ เพื่อเสนอความรู้ในเรื่องราวต่างๆ หรือการแสดงกระบวนการทำงาน โดยใช้เทคนิคการหลายรูปแบบ เช่น มีการใช้ของจริง หุ่นจำลอง รูปภาพ การฉายภาพยนตร์หรือสไลด์ ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยการไปดูและสังเกต ซึ่งจะสร้างความประทับใจ ความเข้าใจ และชักชวนให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉง

7. โทรทัศน์และภาพยนตร์ เป็นประสบการณ์ที่ให้ทั้งภาพเคลื่อนไหว และมีเสียงประกอบสามารถดึงดูดผู้ชมได้ดี เป็นจริงเป็นจัง น่าเชื่อถือ และสามารถนำประสบการณ์ที่เป็นอดีตหรือที่อยู่ห่างไกลมาเรียนรู้ได้นอกจากนั้นยังสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ปกติวิสัยของมนุษย์ไม่สามารถรับรู้ได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยเทคนิคการถ่ายทำต่างๆ และยังสามารถเผยแพร่ความรู้ไปสู่ผู้ชมจำนวนมากๆ แต่โทรทัศน์สามารถนำเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้นมาชมให้ชมได้ในเวลาเดียวกับที่เหตุการณ์นั้นยังดำเนินอยู่ ซึ่งเราเรียกว่า "ถ่ายทอดสด" ในขณะที่ภาพยนตร์ไม่สามารถทำได้ ดังนั้นเอ็ดการ์ เดล จึงลำดับให้โทรทัศน์มีความเป็นรูปธรรมมากกว่าภาพยนตร์ แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งภาพยนตร์และโทรทัศน์ก็ยังคงจัดอยู่ในชั้นเดียวกัน คือ สามารถให้ทั้งภาพและเสียง

8. ภาพนิ่ง วิद्यุ การบันทึกเสียง เป็นประสบการณ์ที่สามารถสัมผัสได้เพียงด้านเดียว เช่น ภาพนิ่งสัมผัสได้ด้วยการเห็นหรือการมองดูเท่านั้น ส่วนวิद्यุและการบันทึกเสียงสามารถสัมผัสได้ด้วยทั้งเสียงเพียงอย่างเดียวเช่นกัน แต่การบันทึกเสียงสามารถนำมาฟังได้หลายครั้ง ในขณะที่วิद्यุให้ประสบการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ดังนั้นภาพนิ่ง วิद्यุหรือการบันทึกเสียง จึงจัดเป็นประสบการณ์ในชั้นเดียวกันเพราะสามารถเรียนรู้โดยการสัมผัสเพียงอย่างเดียว

9. ทักษะสัญลักษณ์ เป็นสัญลักษณ์ที่สามารถรับรู้ได้ด้วยการมองหรือสัมผัสได้ด้วยตาอาจเป็นอักษร สัญลักษณ์ทางภาพ โครงร่างง่ายๆ ตลอดจนภาพหรือเครื่องหมายต่างๆ ได้แก่ แผนภูมิ แผนสถิติ แผนที่ ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราว ความหมายของเรื่องต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว การเรียนรู้สัญลักษณ์ต่างๆ ในการนำเสนอเนื้อหาอาจใช้เครื่องมือหรือวัสดุต่างๆ เช่น กระดานดำ ป้ายนิเทศ แผ่นหนัง แผ่นป้าย ผักสลัด เป็นต้น การใช้ประสบการณ์ในชั้นนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เกิดขึ้นด้วยตัวคุณลักษณะพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนเสียก่อน เช่น ทักษะในการอ่านและการเขียนสัญลักษณ์เหล่านั้น เป็นต้น

10. วจนสัญลักษณ์ เป็นสัญลักษณ์ทางภาษา หมายถึง ภาษาพูดและภาษาเขียน การใช้สัญลักษณ์จะต้องอาศัยการตีความหมาย และการใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจจึงจะได้ผลตาม

จากประสบการณ์ทั้ง 11 ชั้น ในกรวยประสบการณ์ของเดล ที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าเดลได้ยึดหลักการเรียนรู้ของ บรูเนอร์ (กิดานันท์ มลิทอง, 2536:77) กล่าวคือ

1. ประสบการณ์ชั้นที่ 1,2 และ 3 ได้แก่ประสบการณ์ตรง และมีความหมายประสบการณ์จำลอง ประสบการณ์เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยการกระทำ
2. ประสบการณ์ชั้นที่ 4,5,6,7,8 และ 9 เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากจริงเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้
3. ประสบการณ์ชั้นที่ 10 และ 11 เป็นประสบการณ์สัญลักษณ์ที่ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นนามธรรม

การแบ่งขั้นตอนของกรวยประสบการณ์เป็นการแบ่งลำดับขั้นตอนความแตกต่างของประสบการณ์ บรูเนอร์ อธิบายว่า การที่มนุษย์จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จะต้องผ่านกระบวนการกระทำ การรับรู้ และกระบวนการใช้สัญลักษณ์ ขั้นตอนการเสนอข้อมูลที่ดีที่สุดนั้นควรจะเริ่มจากกระทำ จากนั้นไปสู่การรับรู้ด้วยภาพ และการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งแบบการกระทำ เด็กจะได้ข้อมูลจากการกระทำ โดยมีประสบการณ์ตรงกับวัตถุนั้น เช่น การจับต้องตุ๊กตา เป็นต้น ภายหลังจากที่เด็กมีประสบการณ์ตรงแล้ว ขั้นต่อไปก็เป็นการเสนอข้อมูลโดยใช้ภาพแทนการกระทำ ซึ่งจะทำให้

เด็กสามารถที่จะจำลักษณะของวัตถุได้และแบบการใช้สัญลักษณ์ซึ่งเป็นแบบที่สูงที่สุด โดยการเสนอในรูปของภาพ (สมโภชน์ เขียมสุภานิต, 2527:252-253)

คนเราสามารถรับรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมโดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ประสาทตารับรู้โดยการมองเห็นประมาณ 75% ประสาทหูรับรู้ได้โดยการฟังประมาณ 6% ประสาทจมูกรับรู้ได้โดยการดมกลิ่นประมาณ 3% และประสาทลิ้นสามารถรับรู้ได้โดยการลิ้มรสประมาณ 3% การรับรู้ในสิ่งต่างๆ จากการใช้ตาหูและหูฟังรวมกันถึง 88% จึงเรียกสิ่งที่ได้รับรู้ได้ด้วยประสาทตาและหูว่า "โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์" การใช้สื่อการสอนอย่างหนึ่งอย่างใดเพียงอย่างเดียว จะไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วน การใช้ประสาทสัมผัสหลายๆ ด้านก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ลึกซึ้ง และประทับใจนาน ดังนั้นจึงควรใช้สื่อการสอนหลายๆ อย่างร่วมกันเพื่อเสริมความรู้อันซึ่งกันและกัน สื่อการสอนหลายๆ อย่างที่ถูกนำมาใช้รวมกันเรียกว่า "สื่อประสม" (Multi Media) (วาสนา ชาวทา, 2533:11)

การจัดระบบสื่อการเรียนการสอน

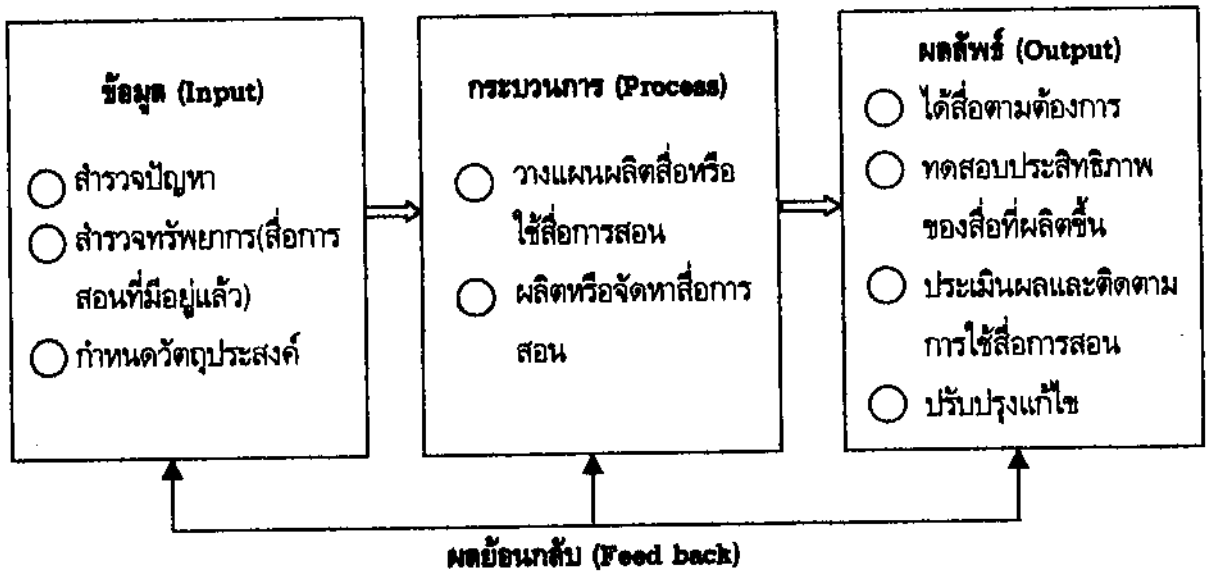
ในระบบการเรียนการสอนประกอบด้วย ผู้สอน เนื้อหาวิชา สื่อการสอน และผู้เรียน ดังนั้น "สื่อการสอน" จึงเป็นระบบหนึ่งในระบบการเรียนการสอน ที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเรียนการสอน ระบบสื่อการสอน รวมถึงการผลิตและการใช้สื่อการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดไว้ วาสนา ชาวทา (2533:21-22) ได้จำแนกขั้นตอนในการจัดระบบสื่อการสอนไว้ดังต่อไปนี้

1. สิ่งที่ย้อนเข้าไป (Input) ในขั้นนี้ผู้ผลิตและผู้ใช้สื่อการสอนจะต้องสำรวจปัญหาต่างๆ ในระบบการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับสื่อการสอน ตลอดจนความต้องการของผู้ใช้ เพื่อการผลิตสื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ต่อจากนั้นก็ต้องสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่ หรือที่สามารถจัดหาได้ เพื่อใช้ในการผลิตสื่อ หรืออาจจะมัลติมีเดียสื่อการสอนอยู่แล้วในที่ต่างๆ ก็สามารถติดต่อและจัดทามาใช้ได้ เพื่อใช้ในการผลิตสื่อ หรืออาจจะมัลติมีเดียสื่อการสอนอยู่แล้วในที่ต่างๆ ก็สามารถติดต่อและจัดทามาใช้ได้ เมื่อทราบข้อมูลต่างๆ ดังกล่าวแล้วก็สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ในการผลิตหรือใช้สื่อการสอนให้ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆ

2. ดำเนินการผลิตหรือใช้สื่อการสอน (Process) โดยเริ่มจากการวางแผนการผลิตหรือการใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมการเรียนการสอน และเหมาะสมกับวัยผู้เรียน แล้วดำเนินการผลิต จัดทำ หรือใช้สื่อการสอนตามที่วางแผนไว้

3. ผลที่ได้ออกมา (Output) เป็นสื่อการสอนที่ผลิตหรือจัดทำมาได้ ส่วนการใช้สื่อการสอนจะส่งผลออกมาเป็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสังเกตและวัดได้จากพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมา สื่อการสอนที่ผลิตแล้ว จะต้องนำไปทดสอบประสิทธิภาพให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในขั้นแรก ถ้ายังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว ก็ต้องนำไปแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น จึงจะเผยแพร่หรือนำไปใช้ในระบบการเรียนการสอนจริงๆ ได้สำหรับการใช้สื่อการสอนก็ต้องประเมินและติดตามผล เพื่อการปรับปรุงแก้ไขเช่นเดียวกัน

การจัดระบบสื่อการสอน สามารถเสนอขั้นตอนเป็นแผนภูมิหรือแบบจำลองดังภาพ

ภาพประกอบ 8 ระบบสื่อการเรียนการสอน

ที่มา : วาสนา ชาวทา, 2533:21

คุณค่าของการจัดระบบสื่อการสอน

การจัดระบบสื่อการสอนมีคุณค่าด้วยเหตุผล 6 ประการ คือ

1. เป็นแนวทางในการผลิตสื่อการสอนที่แน่นอนสำหรับให้ยึดถือ มิฉะนั้นการผลิตสื่อการสอนก็จะขาดตอนที่แน่นอนทำให้ตรวจสอบคุณภาพไม่ได้ เพราะครูจะสลับเปลี่ยนขั้นตอนการผลิตอยู่เสมอ

2. มีการจัดระบบสื่อการสอน ช่วยประหยัดเวลาที่ครูจะต้องมาเริ่มต้นกำหนดขั้นตอนทุกครั้งที่มีการผลิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตสื่อการสอนที่อยู่ในรูปของชุดการสอน

3. เมื่อมีการจัดระบบไว้แล้วจะช่วยให้การผลิตและการใช้สื่อการสอนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้และสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนและการประเมินผลอย่างใกล้ชิด หากไม่มีการจัดระบบครูก็ไม่ทราบว่สื่อการสอนที่ผลิตขึ้นบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่

4. การจัดระบบสื่อการสอนจะช่วยให้การผลิตและการใช้สื่อการสอนแต่ละประเภทมีความประสานสัมพันธ์กันมีใช้การผลิตสื่อเดียวกันมาเป็นชิ้นๆ เมื่อใช้แล้วก็ใช้ไปทิ้งไปซึ่งจะเป็นการสิ้นเปลืองมาก

5. การจัดระบบสื่อการสอนจะประกันคุณภาพของสื่อการสอนทุกประเภทเพราะได้กำหนดให้ "การทดสอบประสิทธิภาพ" เป็นขั้นตอนหนึ่งของระบบ มิฉะนั้นครูก็จะผลิตสื่อการสอนขึ้นโดยไม่มีโอกาสนำไปทดสอบประสิทธิภาพเสียก่อนเมื่อผลิตขึ้นก็นำไปใช้ทันที

6. การจัดการสื่อการสอนจะช่วยให้ครูตรวจสอบจุดอ่อนและจุดดีของระบบได้ทุกขณะเมื่อได้ทดสอบระบบไปแล้วชั่วระยะหนึ่ง เจ้าของระบบก็จะทราบได้ว่า ขั้นตอนใดควรปรับปรุงแปรเปลี่ยนอย่างไร

จรรยา เทนิยนเฉลย (2535:7-8) ได้สรุปหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการสอนจาก AJ Romiszowski ไว้ดังต่อไปนี้

1. ความเหมาะสม สื่อที่จะใช้นั้นเหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสอนหรือไม่
2. ความถูกต้อง สื่อที่จะใช้ช่วยให้นักเรียนได้ข้อสรุปที่ถูกต้องหรือไม่ในเนื้อหา
3. ความเข้าใจ สื่อที่ใช้นั้นช่วยให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียนหรือไม่
4. ประสิทธิภาพที่ได้รับ สื่อที่จะใช้นั้นช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักเรียนหรือไม่
5. ความเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น จำนวนผู้เรียน ความสามารถ ความสนใจ รวมทั้งทักษะและรูปแบบการเรียนของนักเรียนหรือไม่
6. ความเหมาะสมกับทัศนคติและทักษะของผู้สอนหรือไม่
7. การใช้งานได้ดี ในแง่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ดีหรือไม่
8. คุ่มกับราคา และการลงทุนในการผลิตและการนำมาใช้
9. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรม
10. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการเสนอสื่อการสอนนั้น
11. สื่อนั้นช่วยเสนอแนะกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนปฏิบัติเพิ่มเติมได้หรือไม่
12. มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อแค่ไหน เช่น สถานที่ แสงสว่าง สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เป็นต้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

ความหมายของชุดการสอน

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2521:228) ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ว่า "หมายถึง ระบบการนำสื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วย มาช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย"

นิพนธ์ สุทธิรัตน์ (2525:62) ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ว่า "ชุดการสอน คือ การรวบรวมสื่อการสอนอย่างสมบูรณ์ตามแบบแผนที่ตั้งไว้ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสอน ชุดการสอนเป็นระบบสื่อประสมสำเร็จรูปเพื่อให้ครูใช้ในการสอน โดยที่ครูไม่ต้องเตรียมสื่ออื่น ๆ หรือวางแผนการสอนใหม่ เพราะชุดการสอนมีสื่อและวิธีดำเนินการสอนพร้อมที่จะให้ครูหยิบมาใช้ในการสอนทันที เพียงแต่ครูพิจารณาว่าจุดมุ่งหมายของชุดการสอนตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ครูก็สามารถนำชุดการสอนไปใช้ได้"

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525:185) ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ว่า "ชุดการสอน หมายถึงระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลาย ๆ อย่าง มาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการเรียนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกอย่างหนึ่งเพื่อก่อให้เกิดการสะอึกสะอื้นนำไปสู่ความเข้าใจลึกซึ้ง และป้องกันการเข้าใจผิด สื่อการเรียนเหล่านี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสื่อประสมที่เรานำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น"

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526:118) ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ว่า "ชุดการสอนเป็นสื่อประสมประเภทหนึ่งซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่จะสอน โดยมีระบบการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชาหน่วย หัวเรื่อง และวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ"

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2528:291) กล่าวว่า "ชุดการสอน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อันประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหา และวัสดุ อุปกรณ์ทั้งหลาย ไว้เป็นชุด ๆ (จะเป็นกล่อง หรือชุดหรือถุง หรือห่อก็ได้) เพื่อจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้"

บุญเกื้อ ควรวทเวช (2542:91) ให้ความหมายของชุดการสอนสรุปได้ว่า "ชุดการสอน มาจากคำว่า Instructional Package หรือ Learning Package เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นชุดของสื่อประสม (Multi-media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละ

หน่วยที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับ โดยจัดเอาไว้เป็นชุด ๆ บรรจุอยู่ในซอง กล่อง หรือกระเป๋า แล้วแต่ผู้สร้างจะทำขึ้น "

บราวน์ (Brown, 1997:338) ให้ความหมายของชุดการสอนสรุปได้ว่า "ชุดการสอนเป็นชุดของสื่อประสมที่สร้างขึ้น เพื่อช่วยเหลือครูให้สามารถใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายในชุดแต่ละชุดประกอบด้วย วัสดุหลายอย่าง บางชุดอาจประกอบด้วยเอกสารเพียงอย่างเดียว บางชุดอาจเป็นบทเรียนที่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง"

สรุป ชุดการสอน เป็นสื่อประสมสำเร็จรูป (Multi-media) ที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่อง โดยใช้วิธีระบบในการผลิตและนำสื่อการเรียนหลายๆ อย่าง มาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเพื่อจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนไม่ต้องเตรียมสื่ออื่นๆ หรือวางแผนการสอนในเรื่องนั้นๆ ใหม่

ประเภทของชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523:118) ได้แบ่งชุดการสอนแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทคือ

1. ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย เป็นชุดการสอนที่มุ่งช่วยขยายเนื้อหาสาระการสอนแบบบรรยายให้ชัดเจนขึ้น ช่วยให้ครูผู้สอนพูดน้อยลง และให้สื่อการสอนทำหน้าที่แทนใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ สื่อที่ใช้ควรเป็นสื่อที่นักเรียนสามารถเห็นหรือได้ยินอย่างชัดเจนโดยทั่วถึงกัน เช่น รูปภาพ แผนภูมิ สไลด์ ฟิล์มสตริป ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ เป็นต้น ข้อสำคัญก็คือสื่อที่นำมาใช้นี้จะต้องให้ผู้เรียนได้เห็นอย่างชัดเจนทุกคน ชุดการสอนประเภทนี้บางคนอาจเรียกว่า ชุดการสอนสำหรับครูก็มี

2. ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนสำหรับให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 5-7 คน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้สื่อการสอน ที่บรรจุไว้ในชุดการสอนแต่ละชุด มุ่งที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนและให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกัน ครูผู้สอนเป็นผู้เตรียมสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน ตลอดจนประสานงานและอำนวยความสะดวกผู้เรียน อาจต้องการความช่วยเหลือจากครูผู้สอนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในระบบเริ่มแรกของการเรียนจากชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมเท่านั้นแต่เมื่อเคยชินกับวิธีการศึกษาแล้ว ผู้เรียนจะเริ่มรู้จักช่วยเหลือในการเรียนซึ่งกันและกัน ชุดการสอนชนิดนี้ประกอบด้วยชุดการสอนย่อยตามจำนวนศูนย์การเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ก่อนแต่ละหน่วยและในแต่ละศูนย์ การเรียนจะมีสื่อการสอน หรือบทเรียนที่เตรียมไว้ครบตามจำนวนผู้เรียน สื่อการสอนที่จัดไว้จะเป็นสื่อประสม ซึ่งอาจใช้เป็นสื่อรายบุคคล หรือสื่อสำหรับผู้เรียนทั้งกลุ่มในแต่ละศูนย์ก็ได้ ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรมเป็นชุดการสอนที่เหมาะสมจะใช้สอนใน

ทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา (ระดับปี 1-2) และเมื่อทำการปรับปรุงกิจกรรมและเนื้อหาให้เหมาะสมแล้วสามารถนำไปสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ทั่วไปได้ดี

3. ชุดการสอนแบบรายบุคคลหรือชุดการสอนตามเอกัตภาพ เป็นชุดการสอนสำหรับเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง ส่วนมากมักจะมุ่งให้ผู้เรียนทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม ผู้เรียนจะสามารถประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเอง ชุดการสอนประเภทนี้อาจจะจัดในลักษณะของหน่วยการสอนย่อย หรือโมดูลก็ได้ เมื่อมีปัญหาระหว่างการเรียนผู้เรียนสามารถปรึกษาหรือถามได้ หรือขอความช่วยเหลือจากผู้สอนได้ ประการสำคัญ คือ ผู้เรียนสามารถนำชุดการสอนรายบุคคลไปศึกษานอกห้องเรียนได้ อาจนำไปศึกษาที่บ้าน โดยมีผู้ปกครองคอยให้ความช่วยเหลือแทนผู้สอนก็ย่อมทำได้ ชุดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพหรือแบบรายบุคคลอาจทำเก็บไว้ในห้องเรียน หรือในห้องสมุดมุมใดมุมหนึ่งโดยเฉพาะเป็นชุดการสอนที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี

4. ชุดการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ต่างถิ่นต่างเวลากันมุ่งสอนให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเองไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน มีสื่อการสอนหลายชนิด เช่น สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษาตัวอย่าง ชุดการสอนทางไกลในประเทศไทย ได้แก่ ชุดการสอนทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช ชุดการฝึกอบรม ชุดการสอนของผู้ปกครอง ชุดการสอนทางไปรษณีย์ เป็นต้น

จากหลักการและจุดมุ่งหมายของชุดการสอนแต่ละประเภทดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะสร้างชุดการสอนเกี่ยวกับเนื้อหาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเลือกที่จะสร้างชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม เนื่องจากการจัดให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่ครูน่าจะลองนำมาใช้ในชั้นเรียนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการจัดให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการสอนนักเรียนที่มีจำนวนที่มีมากแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมากขึ้นอีกด้วย เพราะกิจกรรมกลุ่มเน้นที่บทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับเคมปี (Kemp, 1985:101) ที่กล่าวว่าไว้ว่าการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มความร่วมมือนั้นนอกจากทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและด้านทักษะพิสัยแล้วยังทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยอีกด้วย เนื่องจากผู้เรียนเกิดความประทับใจทั้งในสิ่งที่เรียน และกระบวนการเรียนการสอนมากขึ้น

หลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาในการสร้างชุดการสอน

ในการสร้างชุดการสอนนั้น ควรจะพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้ (ชม ภูมิภาค, 2524:100-101)

1. ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งนักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยามาใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ เอกกัตบุคคลมีความความแตกต่างกันหลายด้าน กล่าวคือ ความสามารถ สติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย สังคม อารมณ์ และความแตกต่างปลีกย่อยอื่นๆ ในการนำเอาหลักความแตกต่างเหล่านี้มาใช้ ในกระบวนการเรียนรู้อาจกระทำได้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการที่เหมาะสมที่สุดคือ การจัดการสอนรายบุคคล หรือการศึกษาตามเอกัตภาพ การศึกษาโดยเสรี และการศึกษด้วยตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีสอน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีอิสระในการเรียน ตามสติปัญญา ความสามารถ และความสนใจ โดยมีผู้คอยแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2. การนำเอาสื่อประสมมาใช้ ซึ่งหมายถึงการนำเอาสื่อการสอนหลายๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณสมบัติที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างมีระบบ สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อเร้าความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่ง ใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกชนิดหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และป้องกันการเข้าใจความหมายผิด การใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกัน ให้นักเรียนได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

3. การเอากระบวนการกลุ่มมาใช้ เดิมนั้นความสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียนในห้องเรียน มีลักษณะเป็นทางเดียว กล่าวคือ ครูเป็นผู้ทำและนักเรียนเป็นผู้ตาม และแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ฝึกฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อโตขึ้นจึงทำงานร่วมกันไม่ได้ แนวโน้มในปัจจุบันและในอนาคตของกระบวนการเรียนรู้ จึงต้องนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ มีการเปิดโอกาสให้เด็ก ได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มจึงเป็นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งนำมาไว้ในรูปของชุดการสอนโดยเฉพาะชุดการสอนแบบกลุ่ม

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน

4.1 ให้เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.2 ทราบผลการเรียนของตนทันที

4.3 มีการเสริมแรงอันจะทำให้นักเรียนกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำ หรือหลีกเลี่ยงไม่กระทำ

4.4 ได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนเอง

5. การนำเอาวิธีการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) มาใช้ในการผลิตชุดการสอน ซึ่งแตกต่างไปจาก การทำโครงการสอนในปัจจุบันตรงที่ว่า ชุดการสอนมีการจัดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัยของผู้เรียน รายละเอียดต่างๆ ได้นำไปทดลอง ปรับปรุง จนมีคุณภาพเชื่อถือได้แล้วจึงนำมาใช้ ซึ่งมีการเสนอแนะการสอนสำหรับครูตั้งแต่การตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการสอน ตลอดจนเครื่องมือ และวิธีการประเมินผลทุกสิ่งทุกอย่างในระบบจะต้องสร้างขึ้นเป็นแบบบูรณาการ มีความเกี่ยวเนื่อง และสอดคล้องกันเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุตา ลินสกุล, 2521:105) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตชุดการสอนไว้ดังนี้

แนวคิดที่ 1. เป็นแนวคิดตามหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลนักการศึกษาได้นำแนวคิดมาจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดการศึกษาที่ให้อิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามกำลังความสามารถของแต่ละคน

แนวคิดที่ 2 เป็นแนวคิดที่พยายามที่จะเปลี่ยนการเรียนการสอนจากแบบเดิมที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง มีครูเป็นแหล่งเป็นแหล่งความรู้นั้นมาเป็นแบบการจัดประสบการณ์และสื่อประสมที่ตรงตามเนื้อหาวิชาในรูปของชุดการสอน โดยให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากชุดการสอน

แนวคิดที่ 3 เป็นแนวคิดที่พยายามจะจัดระบบผลิต และการใช้อุปกรณ์การสอนให้เป็นไปในรูปสื่อประสมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนจากการใช้สื่อเพื่อช่วยครูสอนมาเป็นการช่วยนักเรียนเรียน

แนวคิดที่ 4 เป็นแนวคิดที่พยายามจะสร้างปฏิภยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสภาพแวดล้อม โดยนำสื่อการสอนและทฤษฎีกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการประกอบกิจกรรมร่วมกันของนักเรียน

แนวคิดที่ 5 เป็นแนวคิดที่ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสดังนี้

1. ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. มีทงทราบว่า การตัดสินใจหรือการทำงานของตนถูกหรือผิดได้ทันที
3. มีการเสริมแรงบวกที่ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจที่ทำได้ถูกหรือคิดถูก อันจะทำให้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต

4. ได้ค่อยเรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนเองโดยไม่ต้องมีใครบังคับ การจัดสภาพการณ์ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ตามนัยดังกล่าวข้างต้นนี้ จะต้องมีเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดหมายปลายทาง โดยการจัดการเรียนการสอนแบบโปรแกรมในรูปของกระบวนการ และใช้ชุดการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญ

องค์ประกอบของชุดการสอน

เจมส์ อี สมิทท์ (James E. Smith, 1973:105) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของชุดการสอน 7 ประการดังนี้

1. หลักการและเหตุผล ซึ่งหลักการและเหตุผล จะพูดถึงจุดมุ่งหมายของชุดการสอนและความสำคัญที่ผู้เรียนต้องเรียน ซึ่งจะเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับประสบการณ์ใหม่ หลักการและเหตุผลดังกล่าวจะอธิบายด้วยว่า อะไรคือสิ่งที่ต้องเรียนและทำไมต้องเรียน
2. คำอธิบายเนื้อหา จะชี้ให้เห็นระดับและความซับซ้อนของเนื้อหา และจำแนกความคิดรวบยอด ทักษะหรือทัศนคติที่ผู้เรียนจะต้องแสดงให้เห็นหลังจากจบชุดการสอน เนื้อหาสาระสำคัญจะถูกจำแนกเป็นเนื้อหาย่อยๆ ชุดการสอนจำนวนมากสร้างขึ้นเพื่อเสนอความคิดรวบยอดทักษะ หรือทัศนคติเดียว
3. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จะเขียนความคิดรวบยอด ทักษะและทัศนคติ ออกมาในรูปแบบที่ต้องเรียนสามารถอธิบายและแสดงให้เห็นได้ ภายหลังจากจบชุดการสอนแล้ว ซึ่งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมดังกล่าว จะพูดถึงสิ่งที่ผู้เรียนต้องกระทำ เงื่อนไขการกระทำ และเกณฑ์ขั้นต่ำของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้เรียนจะรู้ว่าเขาต้องเรียนรู้อะไร และจะถูกทดสอบอะไรในตอนท้ายของชุดการสอน วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นแนวทางสำหรับผู้สร้างชุดการสอนและผู้เรียน ผู้สร้างจะใช้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการวางแผนการเรียน และเลือกแหล่งการเรียนที่จะทำให้เขาบรรลุวัตถุประสงค์ หลังจากที่คุณเรียนทราบวัตถุประสงค์แล้วเขาสามารถตัดสินใจได้ว่าวัตถุประสงค์ใดที่เขาบรรลุแล้ว และจะไปเน้นในวัตถุประสงค์ที่ยังไม่ผ่านเพื่อไม่ให้เสียเวลา
4. กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมและเป็นลำดับขั้นของการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นจะมีทั้งการอ่าน การดู การฟัง และการอภิปราย การมีส่วนร่วมหรือแบบฝึกหัดต่างๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กิจกรรมนั้นจะมีหลายอย่าง ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. กิจกรรมเสนอแนะเพิ่มเติม กิจกรรมนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นหา หรือศึกษากิจกรรมการเรียนที่อยู่ในระดับลึกลงไป กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยขยายความคิดรวบยอด ทักษะ และทัศนคติของสิ่งที่ศึกษาในชุดการสอน ผู้เรียนชุดการสอนอาจจะแนะนำเพิ่มเติมจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทัศนคติ ความเชื่อหรือความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและสามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตจริง
6. เครื่องมือประเมินผลการเรียน ประเมินผลด้วยตนเอง และประเมินผลหลังเรียน

6.1. ประเมินผลก่อนเรียน (Pre-test) เป็นการทดสอบเพื่อให้ครูผู้สอนทราบว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในเนื้อหาที่จะสอนมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะนำมาพิจารณาแนวทางว่าจะต้องสอนอะไรให้แก่ผู้เรียนบ้าง

6.2. การประเมินผลด้วยตนเอง (Self-test) ให้ผู้เรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเอง ภายหลังจากจบกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว แบบทดสอบนี้อาจจะเป็นแบบทดสอบย่อย หรือเป็นคำแนะนำให้ผู้เรียนได้ทบทวนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อประเมินความก้าวหน้าของตนเองว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

6.3. การประเมินหลังเรียน (Post-test) แบบทดสอบหลังเรียนใช้เมื่อผู้เรียนเรียนชุดการสอนจบลง เพื่อดูว่าผู้เรียนบรรลุผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำหรือไม่ แบบทดสอบหลังเรียน มักจะใช้เมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะแสดงให้เห็นว่าเขาผ่านวัตถุประสงค์แล้ว ถ้าผู้เรียนทำแบบทดสอบ หลังเรียนผ่านหรือไม่

เครื่องมือประเมิน 3 แบบนี้ คล้ายกันในแง่ของการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เครื่องมือประเมินนี้ อาจจะรวมหรือไม่รวมคำถามที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสนอแนะ แต่โดยทั่วไปเครื่องมือประเมินทั้ง 3 แบบ จะถูกนำมาใช้ก่อนจะมีกิจกรรมเสนอแนะ

7. คู่มือครู คู่มือครูนี้จะถูกสร้างขึ้นไว้ในชุดการสอน คู่มือนี้จะรวมถึงคำอธิบายข้อมูลซึ่งจะช่วยให้ครูอื่นๆ ที่จะใช้ชุดการสอนนี้รวมทั้งมีค่าเฉลี่ยคำตอบของเครื่องมือประเมินผล รายการสิ่งที่ถูกต้อง คำอธิบายถึงสิ่งที่ครูและผู้เรียนจะต้องเตรียมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นตอนการสร้างชุดการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525:189-192) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างชุดการสอนไว้ 10 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาเนื้อหาสาระของวิชาทั้งหมดอย่างละเอียดว่าสิ่งที่เราจะนำมาทำเป็นชุดการสอนนั้น จะมุ่งเน้นให้เกิดหลักการของการเรียนรู้อะไรบ้างให้กับผู้เรียน นำวิชาที่ได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ แล้วมาแบ่งเป็นหน่วยของการเรียนการสอน ในแต่ละหน่วยนั้นจะมีหัวเรื่องย่อยๆ รวมอยู่อีก ที่เราจะต้องศึกษาพิจารณาให้ละเอียดชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนในหน่วยอื่นๆ อันจะสร้างความสับสนให้กับผู้เรียนได้ และควรคำนึงถึงการแบ่งหน่วยการเรียนการสอนของแต่ละวิชานั้น ควรจะเรียงลำดับขั้นตอนของเนื้อหาสาระให้ถูกต้องว่าอะไรเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ก่อน

2. เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระและแบ่งหน่วยการเรียนการสอนได้แล้ว จะต้องพิจารณาตัดสินใจอีกครั้งหนึ่งว่า จะทำชุดการสอนแบบใดโดยคำนึงถึงข้อกำหนดว่า ผู้เรียนคือใคร (Who Learner) จะทำอะไรแก่ผู้เรียน (Give What Condition) จะให้ทำกิจกรรมอย่างไร (Does What Activities) และจะทำได้ดีอย่างไร (How Well Criterion) สิ่งเหล่านี้จะเป็นเกณฑ์ในการกำหนดการเรียน

3. กำหนดหน่วยการเรียนรู้การสอนโดยประมาณเนื้อหาสาระที่เราจะสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ตามชั่วโมงที่กำหนด โดยคำนึงถึงว่าเป็นหน่วยที่น่าสนุก น่าเรียนรู้ ทาสื่อการเรียนรู้ได้ง่าย พยายามศึกษาวิเคราะห์ให้ละเอียดอีกครั้งหนึ่งว่าหน่วยการเรียนรู้นี้มีหลักการหรือความคิดรวบยอดอะไร และมีหัวข้อเรื่องย่อยๆ อะไรอีกบ้างที่รวมอยู่ในหน่วยนี้ แต่ละหัวข้อเรื่องย่อยมีความคิดรวบยอดหรือหลักการย่อยๆ อะไรอีกบ้างที่จะต้องศึกษา พยายามดึงเอาแก่นของหลักการเรียนรู้ออกมาให้ได้

4. กำหนดความคิดรวบยอด ความคิดรวบยอดที่เรากำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกันกับหน่วยและหัวข้อ โดยสรุปแนวความคิดสาระและหลักเกณฑ์ที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน เพราะความคิดรวบยอดเป็นเรื่องของความเข้าใจอันเกิดจากประสบการณ์สัมผัสกับสิ่งแวดล้อม เพื่อตีความหมายออกมาเป็นพฤติกรรมทางสมองแล้วนำสิ่งใหม่ไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม เกิดเป็นความคิดรวบยอดฝังอยู่ในความทรงจำ มนุษย์ต้องมีประสบการณ์ต่างๆ พอสมควรจึงจะสรุปแก่นแท้ของการเรียนรู้เกิดเป็นความคิดรวบยอดได้

5. จุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอด โดยกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งหมายถึงความสามารถของผู้เรียนที่แสดงออกมาให้เห็นได้ภายหลังการเรียนการสอนบทเรียนแต่ละเรื่องจบไปแล้ว โดยให้ผู้สอนสามารถวัดได้ จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนี้ ถ้าผู้สอนกำหนดหรือระบุให้ชัดเจนมากเท่าใดก็ยิ่งมีทางประสบความสำเร็จในการสอนมากเท่านั้น ดังนั้นจึงควรใช้เวลาตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อให้ถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาสาระของการเรียนรู้

6. การวิเคราะห์งาน คือ การนำจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อมาทำการวิเคราะห์งาน เพื่อหากิจกรรมการเรียนการสอน แล้วจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมถูกต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้แต่ละข้อ

7. เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ ภายหลังจากที่เราได้จุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อมาวิเคราะห์งาน และเรียงลำดับกิจกรรมของแต่ละข้อเพื่อให้เกิดการประสานกลมกลืนของการเรียนการสอน จะต้องนำกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละข้อที่ทำการวิเคราะห์งาน และเรียงลำดับกิจกรรมไว้แล้วทั้งหมดนำมารวมเป็นกิจกรรมขั้นที่สมบูรณ์ที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนในการเรียนโดยคำนึงถึงพฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน (Entering Behavior) วิธีดำเนินการให้เกิดมีการเรียนการสอนขึ้น (instructional Procedures) ตลอดจนการติดตามผล และการประเมินผลพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมาเมื่อมีการเรียนการสอนแล้ว (Performance Assessment)

8. สื่อการเรียน คือ วัสดุอุปกรณ์และที่จกรวมการเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องกระทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้นและจัดทำไว้ให้เรียบร้อย ถ้าสื่อการเรียนเป็นของที่ใหญ่โตหรือมีคุณค่า ที่จะต้องจัดเตรียมมาก่อนจะต้องเขียนบอกไว้ให้ชัดเจนในคู่มือครู เกี่ยวกับการใช้ชุดการสอนว่าจะไปจัดทำได้ที่ใด เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องบันทึกเสียง และพวกสิ่งของที่เก็บไว้ไม่ได้ทันทานเพราะเกิดการเน่าเสีย เช่น ไข่ไม้ พืช สัตว์ เป็นต้น

9. การประเมินผล คือ การตรวจสอบดูว่าหลังจากการเรียนการสอนแล้วได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่จุดประสงค์การเรียนกำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้จะใช้วิธีการใดก็ตาม จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนที่เราตั้งไว้ ถ้าการประเมินผลไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เมื่อใด ความยุติธรรมก็จะไม่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และไม่ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วย การเรียนรู้ในสิ่งนั้นจะไม่เกิดขึ้น ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมากก็เป็นการเสียเวลาและไม่มีคุณภาพ

10. การทดลองใช้ชุดการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของชุดการสอนว่าจะผลิตออกมาในขนาดเท่าใด และรูปแบบของชุดการสอนจะออกมาเป็น แฟ้ม หรือกล่อง สดแล้วแต่ความสะดวกในการใช้ การเก็บรักษาและความสวยงาม การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม ควรนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเล็กๆ ดูก่อน เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องและแก้ไขปรับปรุงให้ดีแล้วจึงนำไปทดลองใช้กับเด็กทั้งชั้นหรือกลุ่มใหญ่ โดยกำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้

ก. ชุดการสอนนี้ต้องการความรู้เดิมของผู้เรียนหรือไม่

ข. การนำเข้าสู่บทเรียนของชุดการสอนนี้เหมาะสมหรือไม่

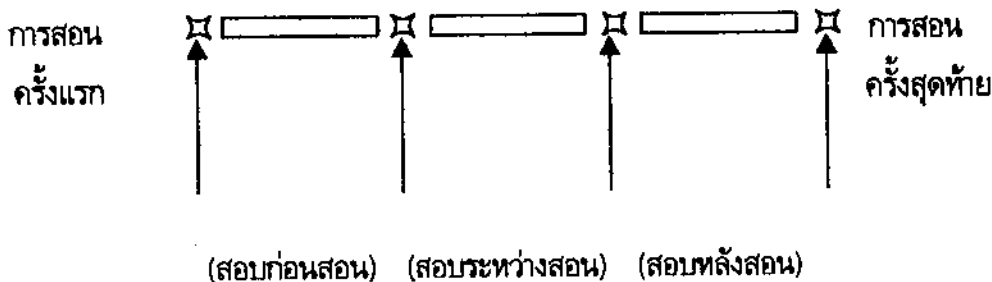
ค. การประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสับสนวุ่นวายกับผู้เรียนและดำเนินไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้หรือไม่

ง. การสรุปผลการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความคิดรวบยอดหรือหลักสำคัญของการเรียนรู้ในหน่วยนั้นๆ ดีหรือไม่ หรือจะต้องตรวจปรับเพิ่มเติมอย่างไร

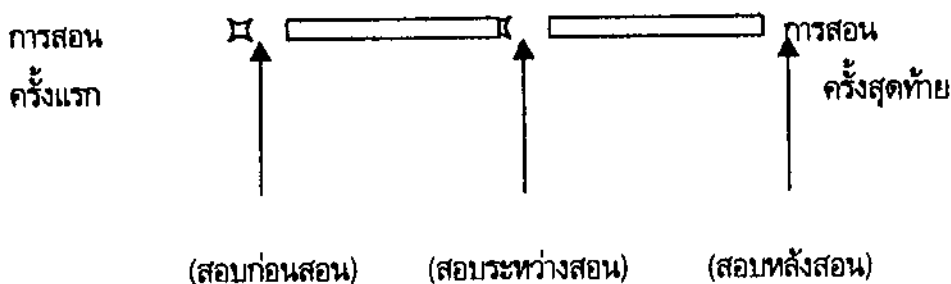
จ. การประเมินผลหลังการเรียน เพื่อตรวจสอบดูว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นนั้น ให้ความเชื่อมั่นได้มากน้อยแค่ไหนกับผู้เรียน

นอกจากขั้นตอนในการสร้างชุดการสอนทั้ง 10 ขั้นตอนนี้แล้ว เพื่อให้ชุดการสอนมีคุณภาพ สด กุทรานนท์ (2529:132-134) ได้เสนอวิธีการควบคุมคุณภาพการสอนชุดการสอนโดยการวัดความรู้ก่อนสอน วัดความรู้ระหว่างสอน และหลังสอนดังแผนภาพต่อไปนี้

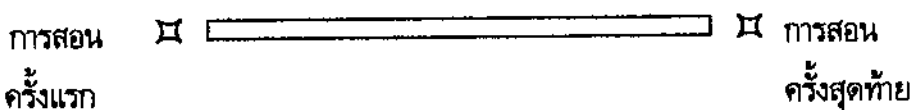
ตัวอย่างที่ 1 (การสอนในแต่ละเรื่อง)

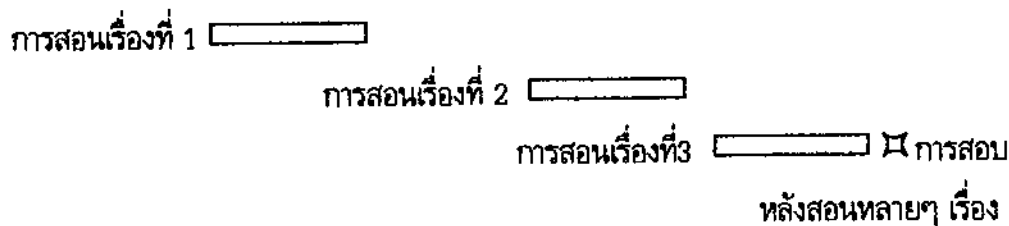
ตัวอย่างที่ 2 (การสอนในแต่ละเรื่อง)

ตัวอย่างที่ 3 (การสอนในแต่ละเรื่อง)

ตัวอย่างที่ 4 (การสอนหลายๆเรื่อง)

ภาพประกอบ 9 ภาพตัวอย่างการควบคุมคุณภาพการสอนในชุดการสอน

ที่มา : สด กุทรานนท์ ,2529 :132 - 134

จากภาพตัวอย่างเป็นการควบคุมคุณภาพของการสอนอธิบายได้ดังนี้

ภาพตัวอย่างที่ 1 เป็นการสอนในแต่ละเรื่องที่อาจใช้การควบคุมโดยการสอบก่อนสอน และสอบหลังสอนโดยมีการสอบระหว่างสอนมากกว่า 1 ครั้ง ลักษณะการควบคุมแบบนี้เหมาะสำหรับการสอนวิชาที่ใช้เวลาการสอนที่ยาวนานมาก หรือเรื่องที่สอนในช่วงแรกๆ เป็นพื้นฐานของการสอนในช่วงเวลาต่อๆ ไป เช่น วิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น

ภาพตัวอย่างที่ 2 เป็นการสอนในแต่ละเรื่องที่ใช้เวลาการสอนไม่ยาวนานมากนัก ในชุดการสอนเช่นนี้ หลังจากสอบก่อนสอนและสอนไปได้ระยะหนึ่งแล้วก็อาจจะควบคุมคุณภาพการสอนในระหว่างการสอนเพียงครั้งเดียวเท่านั้นก็ได้

ภาพตัวอย่างที่ 3 เป็นการสอนในแต่ละเรื่องที่ใช้ระยะเวลาสอนไม่ยาวนาน หรือความรู้ในช่วงแรกๆ ไม่ได้เป็นพื้นฐานของการเรียนในช่วงหลังๆ ในชุดการสอนเช่นนี้ก็ทำการควบคุมเฉพาะสอบก่อนสอน และหลังการสอนก็เพียงพอ

ภาพตัวอย่างที่ 4 เป็นการควบคุมชุดการสอนในวิชาเนื้อหาซึ่งไม่มีความสลับซับซ้อนหรือมีความยากในการเรียน เช่น ชุดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หรือกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะ ชุดวิชาเหล่านี้อาจจะไม่จำเป็นต้องสอบก่อนก็ได้ และการสอนหลังสอนนั้นก็อาจจะกระทำเมื่อสอบเรื่องที่มีความใกล้เคียงกันหรือสัมพันธ์กันไปแล้วหลายๆ เรื่องก็ได้

คุณค่าของชุดการสอน

ชม ภูมิภาค (2526:99) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอนไว้ดังต่อไปนี้

1. ช่วยครูไม่ต้องเสียเวลาคิดค้นมาก นอกจากนั้นยังเป็นวิธีอบรมครูประจำการเรื่องการดำเนินการสอนได้อีกประการหนึ่ง
2. ช่วยนักเรียน นักเรียนรู้จักมุ่งหมายของการเรียนชัดเจน ตลอดจนรู้วิธีการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายนั้นเป็นการเพิ่มพูนการจูงใจ ในการเรียน นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ
3. เป็นประโยชน์ในการบริหารการศึกษา ทำให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่ตรวจสอบคุณภาพของการศึกษาได้ ตรวจสอบผลการปฏิบัติของครูได้
4. ผลการเรียนรู้นั้นย่อมต้องการผลการเรียนในทุกพิสัย นั่นคือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ชุดการสอนที่ดีนั้นต้องพิจารณาในเรื่องนี้ และบรรดาสื่อการสอนนั้นก็จะต้องมีหลายประเภท เป็นลักษณะที่เรียกว่า สื่อประสมหลายอย่าง (Multi-media Approach) ย่อมจะสนองความแตกต่างขอบุคคลและเพิ่มพูนความสมบูรณ์ให้แก่การรับรู้

5. ชุดการสอนจะกำหนดบทบาทของครูและนักเรียนไว้แน่ชัดว่าตอนใดใครจะทำอะไร อย่างไร
บทบาทในการกระทำของครูข้างเดียว นักเรียนได้กระทำ ทำให้เกิดการเรียนแบบ सक्रीय (Active Learning)
6. เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครบถ้วนในช่วงเวลาที่กำหนด นักเรียนรู้ผลการกระทำของตน
เป็นการเสริมแรงการเรียนรู้ประการหนึ่ง
7. ชุดการสอนเป็นกระบวนการที่ครบทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่จุดมุ่งหมาย กระบวนการสอนและ
การประเมินผล
8. ชุดการสอนเกิดจากการนำเอาวิธีระบบเข้ามาใช้ ย่อมจะมีประสิทธิภาพ เพราะได้ผ่านการ
ทดลองหาประสิทธิภาพมาแล้ว โดยผู้มีความชำนาญทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการ เพื่อสร้างเป็นแม่แบบ
แล้วก็สามารถจะขยายออกไปได้

จากแนวคิด หลักการ และประโยชน์ของชุดการสอน จึงสรุปได้ว่าการสร้างชุดการสอนเป็นการ
ผลิตนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณค่าและประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ถึงแม้
ว่าการสร้างชุดการสอนแต่ละชุดจะมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ระบบหลายขั้นตอน อีกทั้งยังต้องลงทุนทั้ง
กำลังทรัพย์ เวลา และความคิดก็ตามที แต่ผลตอบแทนจากการผลิตชุดการสอนนั้นคุ้มค่ากับปัจจัย
ต่างๆ ที่ได้ทุ่มเทลงไป เมื่อพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ

งานวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอน

บราวน์เลย์ (Brawley, 1975) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนแบบ
สื่อประสม เพื่อสอนเรื่องการบอกเวลาสำหรับเด็กที่เรียนช้า ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนน
เฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2533:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขข้อ
บกพร่องในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าชุดการเรียนการ
สอนชุดนี้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์โดยเฉลี่ย เกณฑ์
พัฒนาการของผู้เรียนและเกณฑ์ความคงทนในการเรียนรู้ และเมื่อพิจารณาตามภูมิหลังทางการเรียน
คณิตศาสตร์ตามเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์โดยเฉลี่ย พบว่า ชุดการเรียน
การสอนย่อยทั้ง 3 ชุด มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์เมื่อใช้กับนักเรียนที่มีภูมิหลัง ทางการเรียน
คณิตศาสตร์ต่ำ จะพบว่าชุดการเรียนการสอนย่อยชุดที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วน
ชุดการเรียนการสอนย่อยชุดที่ 2 และ 3 มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์และเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การ
พัฒนาของผู้เรียนพบว่านักเรียนที่มีภูมิหลังทางการเรียนคณิตศาสตร์แบบแปรปรวนและต่ำ ต่างเกิด
การเรียนรู้โดยเฉลี่ยเท่าเทียมกันในชุดการเรียนการสอนย่อยชุดที่ 1 และ 2 แต่จะแตกต่างกันในชุดที่ 3

โดยนักเรียนที่มีภูมิหลังทางการเรียนคณิตศาสตร์แบบแปรปรวนเกิดการเรียนโดยเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่มีภูมิหลังทางคณิตศาสตร์ต่ำ

อุไร สินขวงสานนท์ (2534:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนเพื่อซ่อมเสริมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ พบว่าการใช้ชุดการสอนเพื่อซ่อมเสริมทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วาทินี ชีระตระกูล (2534:80) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมด้วยชุดการเรียนการสอนซ่อมเสริมกับวิธีการซ่อมเสริมตามปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องโจทย์ปัญหาเวลา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพ็ญพรรณ จริส่ายพร (2538:บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การสร้างชุดการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "สารเคมี" สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลการวิจัยปรากฏว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.61/82.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศจะเห็นได้ว่าชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาและออกแบบชุดการสอนสำหรับเพื่อนช่วยสอนในการสอนเสริมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการสอนเสริมให้กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารต่ำต่อไป

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนเสริมโดยเพื่อน

ความหมายของการสอนเสริม

ได้มีผู้ให้ความหมายของการสอนเสริมต่างๆ กัน ดังนี้

สมิท (Smith, 1967:654-655) ได้ให้ความหมายของการสอนเสริม โดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. เป็นการสอนซ่อมเสริม (Remedial) เป็นการสอนพื้นฐานเพิ่มเติมให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น นอกเหนือจากการสอนในห้องเรียนเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น
2. เป็นการสอนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและมีทักษะมากยิ่งขึ้น

5. ชุดการสอนจะกำหนดบทบาทของครูและนักเรียนไว้แน่ชัดว่าตอนใดใครจะทำอะไร อย่างไร
 บทบาทในการกระทำของครูข้างเดียว นักเรียนได้กระทำ ทำให้เกิดการเรียนแบบ सकิริยา (Active Learning)

6. เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครบถ้วนในช่วงเวลาที่กำหนด นักเรียนรู้ผลการกระทำของตน
 เป็นการเสริมแรงการเรียนรู้ประการหนึ่ง

7. ชุดการสอนเป็นกระบวนการที่ครบทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่จุดมุ่งหมาย กระบวนการสอนและ
 การประเมินผล

8. ชุดการสอนเกิดจากการนำเอาวิธีระบบเข้ามาใช้ ย่อมจะมีประสิทธิภาพ เพราะได้ผ่านการ
 ทดลองหาประสิทธิภาพมาแล้ว โดยผู้มีความชำนาญทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการ เพื่อสร้างเป็นแม่แบบ
 แล้วก็สามารถจะขยายออกไปได้

จากแนวคิด หลักการ และประโยชน์ของชุดการสอน จึงสรุปได้ว่าการสร้างชุดการสอนเป็นการ
 ผลิตนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณค่าและประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ถึงแม้
 ว่าการสร้างชุดการสอนแต่ละชุดจะมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ระบบหลายขั้นตอน อีกทั้งยังต้องลงทุนทั้ง
 กำลังทรัพย์ เวลา และความคิดก็ตามที แต่ผลตอบแทนจากการผลิตชุดการสอนนั้นคุ้มค่างับปัจจัย
 ต่างๆ ที่ได้ทุ่มเทลงไป เมื่อพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ

งานวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอน

บราวว์เลย์ (Brawley, 1975) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนแบบ
 สื่อประสม เพื่อสอนเรื่องการบอกเวลาสำหรับเด็กที่เรียนช้า ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนน
 เฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2533:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขข้อ
 บกพร่องในการแก้ไขโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าชุดการเรียนการ
 สอนชุดนี้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์โดยเฉลี่ย เกณฑ์
 พัฒนาการของผู้เรียนและเกณฑ์ความคงทนในการเรียนรู้ และเมื่อพิจารณาตามภูมิหลังทางการเรียน
 คณิตศาสตร์ตามเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์โดยเฉลี่ย พบว่า ชุดการเรียน
 การสอนย่อยทั้ง 3 ชุด มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์เมื่อใช้กับนักเรียนที่มีภูมิหลัง ทางการเรียน
 คณิตศาสตร์ต่ำ จะพบว่าชุดการเรียนการสอนย่อยชุดที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วน
 ชุดการเรียนการสอนย่อยชุดที่ 2 และ 3 มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์และเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การ
 พัฒนาของผู้เรียนพบว่านักเรียนที่มีภูมิหลังทางการเรียนคณิตศาสตร์แบบแปรปรวนและต่ำ ต่างเกิด
 การเรียนรู้โดยเฉลี่ยเท่าเทียมกันในชุดการเรียนการสอนย่อยชุดที่ 1 และ 2 แต่จะแตกต่างกันในชุดที่ 3

โดยนักเรียนที่มีภูมิหลังทางการเรียนคณิตศาสตร์แบบแปรปรวนเกิดการเรียนโดยเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่มีภูมิหลังทางคณิตศาสตร์ต่ำ

อุไร สินธุวงสานนท์ (2534:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนเพื่อซ่อมเสริมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ พบว่าการใช้ชุดการสอนเพื่อซ่อมเสริมทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วาทีณี ชีระตระกูล (2534:80) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมด้วยชุดการเรียนการสอนซ่อมเสริมกับวิธีการซ่อมเสริมตามปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องโจทย์ปัญหาเวลา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพ็ญพรรณ ศรีสายพร (2538:บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การสร้างชุดการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "สารเคมี" สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลการวิจัยปรากฏว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.61/82.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศจะเห็นได้ว่าชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาและออกแบบชุดการสอนสำหรับเพื่อนช่วยสอนในการสอนเสริมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการสอนเสริมให้กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารต่ำต่อไป

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนเสริมโดยเพื่อน

ความหมายของการสอนเสริม

ได้มีผู้ให้ความหมายของการสอนเสริมต่างๆ กัน ดังนี้

สมิท (Smith, 1967:654-655) ได้ให้ความหมายของการสอนเสริม โดยแยกเป็นประเด็นได้

ดังนี้

1. เป็นการสอนซ่อมเสริม (Remedial) เป็นการสอนพื้นฐานเพิ่มเติมให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น นอกเหนือจากการสอนในห้องเรียนเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น
2. เป็นการสอนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและมีทักษะมากยิ่งขึ้น

3. เป็นการสอนพิเศษที่บ้านให้กับนักเรียนเรียนช้าไม่ทันเพื่อนในห้องเรียนอาจจะเป็นเพราะความพิการของตัวนักเรียนเอง

4. เป็นการบำบัดความบกพร่องบางอย่างของนักเรียนซึ่งปกติจะเป็นการช่วยเหลือแบบหนึ่งต่อหนึ่ง เช่น การบำบัดทางการพูด ทางจิต และทางร่างกาย

5. เป็นการสอนพิเศษหลังเลิกเรียน โดยการสอนเสริมเป็นกลุ่มเล็กๆ

ในขณะที่ คาร์เตอร์ (Carter, 1973:626) ได้ให้ความหมายของการสอนเสริมว่า "การสอนเสริมเป็นกระบวนการสอนที่ผู้สอนให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ไป และให้ความรู้พิเศษในบางวิชาแก่ผู้เรียนกลุ่มเล็กๆ" ซึ่งสอดคล้องกับเพจ (Page, 1977:348) ได้ให้ความหมายของการสอนเสริมไว้ว่า "การสอนเสริมเป็นการสอน และให้คำแนะนำเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มเล็กๆ"

ในขณะที่ รอนเฮาเซน (Ronshausen, 1975:22) ได้ให้ความหมายการสอนเสริมไว้ว่า "การสอนเสริมเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่จัดไว้เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนตามปกติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น"

แคนเดเลอร์และคณะ (Candler, Blackburn and Sowell, 1981:380) กล่าวว่า "การสอนเสริมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หรือทำความเข้าใจในสิ่งที่มีปัญหาอยู่"

ทางด้านนักวิชาการของไทย ศรียา และประภัสสร นิยมธรรม (2525:29) ได้ให้ความหมายการสอนเสริมไว้ว่า "เป็นการเพิ่มเติมวิชาเรียน เนื้อหาในแต่ละวิชาเข้าไปในหลักสูตรปกติเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และประสบการณ์กว้างขวางขึ้น และหลีกเลี่ยงที่จะก่อความรู้สึกเบื่อหน่ายให้แก่เด็ก"

จากความหมายของการสอนเสริมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การสอนเสริมเป็นการสอนที่จัดขึ้นเป็นการพิเศษเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องทางการเรียนและ เสริมทักษะการเรียนใหม่ๆ ให้แก่นักเรียน ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจนกระทั่งสามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้ โดยอาจจะจัดการสอนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อยๆ ก็ได้

วิธีการจัดการเกี่ยวกับการสอนเสริม

สุรชัย ชวัญเมือง (2522:187-189) ได้รวบรวมวิธีการจัดการเสริมความรู้ให้แก่นักเรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ครูสอนนักเรียนรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นวิธีการลื่นไหลและเพิ่มภาระให้กับครู จะใช้วิธีนี้ก็ต่อเมื่อวิธีอื่นใช้ไม่ได้

2. การให้นักเรียนช่วยสอนกันเอง ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้นักเรียนมาร่วมมือช่วยเหลือกันแทนการแข่งกัน

3. การให้นักเรียนอ่านหนังสืออื่นที่นอกเหนือจากตำราที่ใช้เรียนเพิ่มเติมเพราะหนังสือแต่ละเล่มให้ความกระจ่างในแต่เรื่องแตกต่างกัน บางครั้งอ่านเล่มหนึ่งไม่เข้าใจ อาจอ่านอีกเล่มหนึ่งเข้าใจก็ได้
4. การให้นักเรียนใช้สมุดแบบฝึกหัดสำเร็จรูป (Work Book) ซึ่งจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนทบทวนความรู้ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งสมุดแบบฝึกหัดนี้มีการเฉลยปัญหาไว้ด้วย
5. การให้หน่วยการเรียนแบบโปรแกรม (Programed Instruction Units) ที่เสนอเนื้อหาแก่นักเรียนเป็นขั้นตอนย่อยๆ ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเอง
6. การให้นักเรียนศึกษาจากเครื่องมือโสตทัศนศึกษา (Audio-Visual Aids) เช่น ให้นักเรียนศึกษาจากภาพยนตร์ ภาพนิ่งหรือเครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น
7. การให้นักเรียนเล่นเกมส์ตามเนื้อหาที่ครูต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งวิธีการนี้ นักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนเสริมโดยเพื่อน

การให้เพื่อนช่วยสอน เป็นการสอนที่มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายบทบาทในการสอน (Decentralization of Teaching) ซึ่งรอม (Rom, 1982) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีให้เพื่อนช่วยสอนว่าเป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนสอนกันเอง วิธีการสอนดังกล่าวมีรากฐานมาจากแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamic)

การสอนโดยเพื่อนช่วยสอนนี้มีใช้การให้นักเรียนทำหน้าที่สอนทุกอย่างแทนครู แต่เป็นการแลกเปลี่ยนหน้าที่กันภายใต้การควบคุม และการวางแผนโครงการอย่างรอบคอบของครูผู้ดำเนินการ จะเห็นได้จากแนวคิดของแคนด์เลอร์ (Candler, 1981) ที่กล่าวว่า การสอนโดยเพื่อนช่วยสอนเป็นยุทธวิธีที่ครูพยายามเข้าถึงความต้องการของนักเรียนแต่ละคน เป็นวิธีการที่ยืดหยุ่นและทำให้ครูไม่ต้องพะวงกับนักเรียนที่เรียนช้ากว่าผู้อื่นแต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า จะใช้ได้โดยไม่วางแผนล่วงหน้า สิ่งที่ครูดควรคำนึงถึง คือ การเลือกนักเรียนผู้สอน นักเรียนผู้เรียน และให้นักเรียนผู้สอนเข้าใจบทบาทของตนอย่างถูกต้อง จะเห็นได้ว่าการให้เพื่อนช่วยสอนเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ดังมีผู้เสนอแนวคิด และหลักการต่างๆ ดังนี้

หลักการพื้นฐานในการให้เพื่อนช่วยสอนที่สำคัญ 3 ประการจากคำบรรยายของ บลูม (Bloom สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ 20 กรกฎาคม 2526)

1. การชี้แนะ (Cues) เป็นการบอกหรืออธิบายให้นักเรียน มองเห็นแนวทางในการเรียนรู้ว่าเรียนอะไร เรียนอย่างไร เมื่อเรียนแล้วจะต้องมีความรู้ความสามารถอะไรบ้างในการช่วยสอน ถ้าผู้ได้

รับการสอนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ย่อมเป็นการง่ายในการเลือกตัวชี้แนะให้เหมาะสมกับผู้เรียน

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) การสอนที่มีคุณภาพจะต้องให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การแสดงความสามารถ การซักถาม การทำแบบฝึกหัด ตลอดจนการรู้จักตอบสนองในกิจกรรมการเรียนรู้ ในขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ผู้สอนก็ได้รับข้อมูลย้อนกลับในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นการตรวจสอบและป้องกันข้อผิดพลาดที่ผู้สอนจะได้แก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนรู้ ควบคู่ไปการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้

3. การเสริมแรง (Reinforcement) ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้เป็นที่ยอมรับว่าการเสริมแรงมีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้สอนต้องพยายามใช้รูปแบบของการเสริมแรงหลายๆ ชนิด เช่น ยกย่อง แสดงท่าทาง ให้รางวัล ความสนใจ การให้ดาว เป็นต้น โดยจะต้องใช้ให้เหมาะกับเวลาและสภาพการณ์

มุสตี กุฏอินทร์ (2522:12-14) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการสอนเสริมโดยเพื่อนช่วยสอนไว้ ดังนี้

1. วิธีการให้เพื่อนช่วยสอนใช้ได้ ในหลายวิชา แต่เดิมโครงการต่างๆ ที่ใช้วิธีการมักทำในวิชา การอ่าน แต่ในภายหลังได้ครอบคลุมวิชาอื่นๆ ด้วย เช่น คณิตศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ
2. นักเรียนที่มีส่วนร่วมในโครง ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี นักเรียน แสดงความชื่นชมต่อระบบการช่วยสอนและมีความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน
3. ระบบการให้เพื่อนช่วยสอนทำได้ไม่ยากเมื่อเปรียบเทียบกับนวัตกรรม (Innovation) อื่นๆ การจัดการระบบให้เพื่อนช่วยสอน มีข้อที่ควรพิจารณา 5 ข้อ ดังนี้

3.1 การตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การช่วยสอนใช้ได้ผลในการเพิ่มพูนความสามารถทางวิชาการของผู้เรียน

3.2 การช่วยสอนภายในชั้นที่ผ่านมามุ่งที่นักเรียนในชั้นสูงๆ ส่วนนักเรียนในชั้นต่ำ ๆ ยังไม่มีความสนใจอย่างจริงจังที่จะให้นักเรียนชั้นเดียวกันสอนกันเอง และยังมีผู้จัดทำรูปแบบและแนวปฏิบัติไว้

3.3 ขยายวิธีการให้เพื่อนช่วยสอน การให้เพื่อนช่วยสอนมักใช้กับนักเรียนเป็นจำนวนน้อย โดยผู้รับความช่วยเหลือคือนักเรียนที่เรียนอ่อนควรรนำวิธีการให้เพื่อนช่วยสอนไปใช้กับนักเรียนทั่วๆ ไปด้วย โดยให้เป็นวิธีการหลักอย่างหนึ่งในห้องเรียน

3.4 ใช้วิธีการช่วยสอนกับนักเรียนหลายๆ กลุ่ม จากการใช้วิธีการช่วยสอนที่ผ่านมามีส่วนมากทำกับนักเรียนที่ยากจน หรือคนกลุ่มน้อย ควรใช้วิธีการนี้กับนักเรียนในกลุ่มอื่นๆ บ้าง

3.5 การสนองความต้องการของครูในโรงเรียน ความกระตือรือร้นที่จะให้นักเรียนสอนกันเองมาจากผู้ที่สนใจศึกษาหาวิธีการมากกว่าที่จะมาจากครู และผู้บริหารโรงเรียน จึงต้องหาวิธีที่จะให้ครูและผู้บริหาร สนใจสนับสนุนโดยอาจจัดกิจกรรมให้ครูและผู้บริหารมีความรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น

นอกจากจะขึ้นอยู่กับตัวบุคคล คือ ผู้สอนและผู้เรียนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นอีกหลายประการ เช่น การจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับเด็ก ความยากง่ายของบทเรียน ระยะเวลาในการเรียนการควบคุมของผู้ดำเนินโครงการ จากปัญหาดังกล่าว เจนกินส์ (Jenkins, 1980 อ้างถึงใน สุรศักดิ์ ทลบบมาลา, 2525) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของโครงการเพื่อนช่วยสอนที่ประสบความสำเร็จมีดังนี้

1. การเรียนการสอนจะดำเนินไปอย่างราบรื่น ถ้าหากบทเรียนที่ให้เพื่อนช่วยสอนนั้นได้เตรียมไว้เป็นอย่างดีจะเตรียมโดยอาจารย์ประจำโครงการหรือเตรียมโดยนักเรียนผู้สอนภายใต้การดูแลของอาจารย์ก็ได้
2. อาจารย์ประจำชั้น หรืออาจารย์ประจำวิชาเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของบทเรียน ประเมินผลบทเรียน และติดตามความก้าวหน้าของการเรียนการสอน
3. อาจารย์ประจำชั้น หรืออาจารย์ประจำวิชาเป็นผู้เลือกเนื้อหาที่จะสอนเพิ่มเติมแล้วเตรียมผู้สอนให้เข้าใจในเนื้อหานั้นๆ อย่างแจ่มแจ้งก่อนทำการสอน
4. แต่ละวิชานั้นจะต้องมีการสอนเสริมสัปดาห์ละกี่ครั้ง ได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบโดยอาจารย์ประจำชั้น หรืออาจารย์ประจำวิชา อาจารย์ฝ่ายแนะแนว และอาจารย์ผู้ควบคุมโครงการร่วมกัน เท่าที่พบในระดับประถมศึกษาควรมีการสอนเสริมทุกๆ วัน วันละครึ่งชั่วโมง และควรเป็นเวลาที่มีผู้สอนและผู้เรียนว่างพร้อมกันไม่เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติอีกด้วย ส่วนมัธยมศึกษาควรเป็นครั้งละ 1 ชั่วโมง ในแต่ละสัปดาห์
5. นักเรียนที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอนต้องได้รับการอบรมเรื่อง การใช้คำพูด การพูดให้กำลังใจ เพื่อน การชมเชย การอธิบาย การใช้อุปกรณ์การสอน การวัดความก้าวหน้าของการเรียน และการจัดทำรายงานส่งอาจารย์ผู้ควบคุม
6. ก่อนสอนแต่ละวันอาจารย์ผู้ควบคุมโครงการควรประชุมและชี้แจงตอบคำถามหรือเสริมกำลังใจของผู้สอนวันละ 5-10 นาที และต้องติดตามดูการสอนอย่างใกล้ชิดในเวลา 2-3 สัปดาห์แรก
7. อาจารย์ผู้ควบคุมโครงการสาธิตวิธีการสอนให้ดู แล้วเด็กต้องทดลองเป็นผู้เรียนและผู้สอนจนเกิดความมั่นใจที่จะปฏิบัติงานได้จึงเริ่มดำเนินการ ในระหว่างนั้นจะมีการอบรมผู้สอนเพิ่มเติมเป็นระยะประมาณ 2-3 ครั้งในแต่ละภาคเรียน

8. บรรยายภาคในห้องสอนควรมีลักษณะการช่วยเหลือ และการร่วมมือกันของเพื่อนๆ ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดของอาจารย์ผู้ควบคุมโครงการ ควรเดินไปเยี่ยมแต่ละคู่อย่างน้อย 1 ครั้งในชั่วโมงสอนแต่ละชั่วโมง

9. ให้ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคนส่งอาจารย์ผู้ควบคุม อาจารย์จะใช้รายงานฉบับนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยการปรึกษาหารือร่วมกันกับอาจารย์ประจำชั้นหรืออาจารย์ประจำวิชาแล้วแต่กรณี

10. ผู้เรียนต้องบันทึกสิ่งที่ตนเรียนไว้เป็นรายชั่วโมง

11. ผู้สอนต้องมีตารางสอนที่แน่นอนตามที่ฝ่ายโครงการแนะนำ มีชั่วโมงสอน ชั่วโมงทบทวน และชั่วโมงสอบเป็นรายเดือน เมื่อหมดชั่วโมงสอนต้องมีการทบทวนประจำชั่วโมง แล้วแจ้งให้ผู้เรียนทราบว่าจะวันต่อไปจะเรียนเรื่องอะไร และมีวัตถุประสงค์ของการเรียนอย่างไรบ้าง

12. ปลายสัปดาห์ผู้สอนต้องไปพบอาจารย์ประจำชั้น หรืออาจารย์ประจำวิชาของผู้เรียน เพื่อรายงานผลการสอนการมาเรียนของผู้เรียนครั้งละ 5-10 นาที และขอคำแนะนำเพิ่มเติมในการเรียนการสอนในสัปดาห์ต่อไป

การเริ่มต้นโครงการเป็นสิ่งที่ดีการรักษาคำโครงการให้ดำเนินต่อไปอย่างราบรื่นก็เป็นสิ่งที่ดีพอๆ กัน สิ่งสำคัญที่สุดที่ส่งเสริมกำลังใจของผู้เรียนและผู้สอน คือ การเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดของอาจารย์ผู้ควบคุมโครงการ อาจารย์ประจำวิชา หรืออาจารย์ประจำชั้น

วัตถุประสงค์ของการสอนเสริมโดยเพื่อน

วัตถุประสงค์ของการสอนเสริมโดยใช้เพื่อนมีดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในหลายสถานการณ์ แทนที่จะเรียนรู้จากครูคนเดียวก็ได้เรียนรู้จากแหล่งอื่นๆ ด้วย กล่าวคือ ได้เรียนรู้จากเพื่อน (Young, 1972:630)
2. เพื่อสร้างแรงจูงใจและเจตคติที่ดีในการเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่กังวลในข้อบกพร่องของตน การได้สนทนากับเพื่อนวัยเดียวกันอาจทำให้เข้าใจเนื้อหาในบทเรียนมากยิ่งขึ้น เพราะใช้ภาษาพูดในระดับเดียวกัน เมื่อนักเรียนที่เป็นผู้เรียนกล้าซักถามก็ทำให้เกิดความมั่นใจว่าตนจะเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้อย่างแน่นอน ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่เป็นผู้สอนก็จะรู้สึกภาคภูมิใจและรู้สึกว่าได้ประสบความสำเร็จในการเรียน ด้วยสาเหตุต่างๆ เหล่านี้ จึงทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียน ซึ่งนำไปสู่การมีเจตคติที่ดีในการเรียน (Sivasilam, 1973:10)
3. เพื่อให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นกันเอง ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น (Celani, 1979:197)

4. เพื่อแบ่งเบาภาระให้แก่ครู แทนที่ครูจะต้องสอนนักเรียนทุกคนในชั้นเรียน ก็เพียงแค่คอยแนะนำ ให้คำปรึกษา คอยสังเกตและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนของนักเรียนแต่ละกลุ่ม (Statman, 1982:124)

5. เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความรู้แน่นยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนที่เป็นผู้สอนจะได้ทบทวนเนื้อหาในบทเรียนอีกครั้งหนึ่งในขณะสอนเพื่อน ส่วนนักเรียนที่เป็นผู้เรียนก็ได้รับประโยชน์โดยตรงจากนักเรียนผู้สอน ทั้งนี้เพราะเท่ากับมีแหล่งข้อมูลที่ให้ข้อมูลย้อนกลับได้ทันที โดยเฉพาะการสอนที่ใช้อัตราส่วนของนักเรียนผู้สอนต่อนักเรียนผู้เรียนเป็น 1 ต่อ 1 (เพ็ญสุข ภูตระกูล, 2528:13)

6. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเล็งเห็นคุณค่าของการศึกษาหาความรู้ (ปรีชา วิเทศวิทยานุศาสตร์, 2524:44)

ผลดีของการสอนเสริมโดยเพื่อน

เดวิดสัน (Davidson, 1974 :101-106) กล่าวถึงผลดีของการให้เพื่อนช่วยสอนว่า การให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นหมู่คณะ ถ้านักเรียนสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนมาให้เพื่อนๆ ของเขาฟังได้ด้วยภาษาของตนเอง และในแบบของเขาเองแล้วจะทำให้เขาเข้าใจแจ่มแจ้งในความรู้ทั้งหมดทั้งนี้เพราะการพูดหรือการอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะทำให้ผู้พูดเข้าใจและมองเห็นอย่างทะลุปรุโปร่งว่าใจความสำคัญของเรื่องนั้นคืออะไร

ยัง (Young, 1972) ได้กล่าวถึงผลดีของการให้เพื่อนช่วยสอนดังนี้ นักเรียนสามารถเรียนรู้อะไรต่างๆ ได้จากกันและกัน บางครั้งการเรียนรู้จากกันและกันของนักเรียนจะทำให้เกิดความเข้าใจได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครู เพราะภาษาที่นักเรียนใช้พูดจาสื่อสารกันนั้นสื่อความเข้าใจได้ดี และเหมาะสมกว่าครู เนื่องจากวัยของนักเรียนใกล้เคียงกันมากกว่าครู

สิวาเซลัม (Sivasailam, 1973) ได้กล่าวถึงผลดีของการให้เพื่อนช่วยสอน ดังนี้

1. วิธีการนี้สามารถสนองความต้องการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างทั่วถึง

2. เนื่องจากภาษาที่ใช้สื่อความหมายระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเป็นภาษาเดียวกันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและเร็วขึ้น

3. เนื่องจากวัยของทั้งผู้เรียนและผู้สอนใกล้เคียงกันจึงทำให้ผู้เรียนกล้าถามปัญหาที่ไม่เข้าใจ

4. เนื่องจากนักเรียนอยู่ใกล้ชิดกันมากกว่าครู ผู้สอนที่เป็นนักเรียนจึงทราบปัญหาของผู้เรียนได้ดี และสามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ตรงจุด

5. ผู้สอนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตน เนื่องจากผู้สอนต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้

กล่าวโดยสรุปถึงผลของการสอนเสริมโดยเพื่อนดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

1. เป็นการตอบสนองความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี
2. เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้อย่างมาก เช่น ปัญหาช่องว่างระหว่างครูกับ

นักเรียน ปัญหาครูขาดแคลน

3. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. นักเรียนที่เรียนอ่อนได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง สามารถชักถามนักเรียนที่เรียนเก่งกว่าได้เต็มที่ โดยไม่เกิดความอาย และเกิดความมั่นใจว่าตนเองจะเข้าบทเรียนได้อย่างแน่นอน
5. นักเรียนผู้สอนสามารถตรวจสอบความรู้และมีโอกาสพัฒนาบุคลิกภาพด้านอื่นส่วน

นักเรียนผู้เรียนก็ได้รับประโยชน์โดยตรงจากนักเรียนผู้สอน

6. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในหลายสถานะ แทนที่นักเรียนจะเรียนรู้จากครูคนเดียวก็ได้เรียนรู้จากแหล่งอ่านๆ ด้วย เช่น จากเพื่อนด้วยตนเอง หรือจากอุปกรณ์การสอนที่นำมาใช้ในชั้นเรียน

7. เพื่อสร้างแรงจูงใจและทัศนคติในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีความกังวลในเรื่องข้อบกพร่องของตนเมื่อประกอบกิจกรรมทางภาษา จากการสนทนากับเพื่อนวัยเดียวกันอาจทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น และกล้าซักถาม ในขณะที่เดียวกันนักเรียนผู้สอนจะรู้สึกภาคภูมิใจและรู้สึกว่าคุณได้ประสบความสำเร็จในการสอน นักเรียนจึงเกิดความสนใจที่จะเรียนมากขึ้น อันนำมาสู่ทัศนคติที่ดีในการเรียนในที่สุด

แอนน์ ซี แคนเดเลอร์, การี เอ็ม แบลคเบริน และเวอร์จิเนีย โซเวลล์ (Candler, Blackburn and Sowell, 1980: 380-383) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับยุทธวิธีในการให้นักเรียนสอนเสริมกันเอง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ยุทธวิธีในการเลือกผู้สอน (Tutors) และผู้เรียน (Tutees)
  - 1.1 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่ยินดีให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ
  - 1.2 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่ไม่มีปัญหาทางด้านอารมณ์
  - 1.3 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเป็นอย่างดี
  - 1.4 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่มีไหวพริบในการแก้ปัญหาเพื่อลดการนิเทศของครูให้น้อยลง
  - 1.5 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่มีความรอบรู้ในเนื้อหาและใช้อุปกรณ์ แต่ไม่จำเป็นต้องใช้คนเรียนเก่ง
  - 1.6 ครูควรจะเลือกผู้สอนที่มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
  - 1.7 ครูควรจะเลือกผู้เรียนที่จะยอมรับการช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

2. ยุทธวิธีในการจับคู่ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

2.1 ครูควรจับคู่ผู้สอนที่มีความรอบรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนยังด้อยหรือขาดอยู่

2.2 ครูควรจับคู่สอนเป็นเพศเดียวกันเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่าง

การทดลอง

2.3 ครูควรจับคู่ผู้สอนกับผู้เรียนที่สามารถร่วมกิจกรรมด้วยกันอย่างราบรื่น

2.4 ในกรณีผู้สอนเป็นคนที่อายไม่กล้าแสดงออกก็ควรจับคู่กับผู้เรียนที่ชอบแสดงออก

ในทำนองเดียวกันผู้เรียนที่อายควรจับคู่กับผู้สอนที่ชอบแสดงออก

3. ยุทธวิธีในการอบรมผู้สอน

3.1 ครูควรจะนิเทศถึงขอบเขตเนื้อหาและวิธีใช้อุปกรณ์แต่ละชิ้นในแต่ละบทเรียนก่อนการ
สอนเสริม

3.2 ครูควรฝึกให้ผู้สอนเขียนบันทึกการสอน เพื่อครูจะได้ประเมินความก้าวหน้าของการ
เรียนการสอนได้

3.3 ครูควรจะให้คำคุณแลอย่างใกล้ชิดในระหว่างสอนเสริม แต่ไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
กิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรงมากเกินไป ควรปล่อยให้ผู้สอนได้แสดงความสามารถในการดำเนิน
การและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3.4 ครูควรจะบอกให้นักเรียนผู้สอนทราบว่าจะเกิดปัญหาทางด้านระเบียบวินัย นักเรียน
ไม่ควรจัดการกันเอง ควรจะรายงานให้ครูทราบเพื่อครูจะได้ดำเนินการแก้ไขให้เรียบร้อย

เทคนิคและวิธีการสอนเสริมโดยเพื่อน

วิธีการสอนแบบให้เพื่อนช่วยสอนนั้น อาจนำมาใช้ในชั้นเรียนตามปกติหรือชั้นเรียนที่จัดเป็น
พิเศษ นอกจากจะให้นักเรียนเรียนรู้จากเพื่อนในวัยเดียวกันแล้ว (Peer Tutoring) ก็อาจจัดชั้นเรียน
ใหม่โดยให้นักเรียนผู้สอนมีคุณวุฒิหรือวัยวุฒิสูงกว่านักเรียนผู้เรียน (Cross-age Tutoring) นอกจากนี้
ครูอาจใช้วิธีการสอนดังกล่าวสอนเนื้อหาแต่ละรายวิชาตามปกติหรือนำไปดัดแปลงใช้กับการสอน ทบ
พบตลอดจนการสอนซ่อมเสริมได้ตามความเหมาะสม (ชวนพิศ วงคช. 2538:32)

อุทัย เพชรช่วย (2528:25-26) กล่าวถึงวิธีการให้นักเรียนสอนกันเองสามารถดำเนินการได้

2 วิธี ตามลักษณะความมุ่งหมายหรือความต้องการของครูผู้สอน กล่าวคือ

1. ให้สอนกันแบบแนะนำโดยอาศัยความเข้าใจของนักเรียนผู้สอน ถ้าหากการสอนนั้นจัดขึ้น

เพื่อช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนบางคน ที่ไม่เข้าใจในเนื้อหาอยู่ที่ครูผู้สอนสอนไปในแต่ละช่วงของการ

สอน ซึ่งเป็นการสอนในช่วงเวลาสั้นๆ โดยใช้เวลาว่างที่เหลือจากการสอนของครูหรือในช่วงเวลาอื่นๆ ที่ว่างจากการเรียน

2. ให้สอนกันโดยให้ปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในคู่มือการสอน ถ้าหากครูผู้สอนต้องการให้การสอนที่จัดขึ้นเป็นการสอนที่มีระบบ หรือต้องการให้การสอนที่จัดขึ้นนั้นสามารถช่วยให้ผู้เรียนที่ยังไม่เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมาแล้วทั้งหมด หรือยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ได้เข้าใจหรือได้บรรลุจุดประสงค์ในปริมาณที่มากขึ้นซึ่งเป็นการสอนในช่วงเวลาที่นอกเหนือไปจากการสอนปกติ ครูผู้สอนก็สามารถกระทำได้โดยการแปลงเนื้อหาที่จะใช้สอนออกเป็นเนื้อหาย่อยๆ ให้เหมาะกับเวลาและจำนวนครั้งที่สอน แล้วจัดทำคู่มือการสอนในแต่ละเนื้อหาย่อยนั้นๆ ขึ้นมาเป็นคู่มือการสอนแบบง่ายๆ เพียงบอกให้ทราบว่าในการสอนครั้งนั้นๆ มีจุดประสงค์อย่างไร จะสอนอย่างไร และจะประเมินผลอย่างไร

เทคนิควิธีการเพื่อประกอบกระบวนการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนสอนกันเอง อุทัย เพชรช่วย ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 การจัดกลุ่มผู้สอนและผู้เรียนนั้นมีความสำคัญมาก ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ และครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้คอยให้ความสะดวกแก่นักเรียนทั้งฝ่ายในเรื่องการใช้เวลาและสถานที่ รวมถึงตลอดไปถึงการให้คำปรึกษาแนะนำ และการกระตุ้นให้นักเรียนทั้งสองฝ่ายได้มองเห็นความสำคัญ และเกิดความเชื่อมั่นว่า คนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนการสอนในลักษณะนี้

ประการที่ 2 ในการเลือกนักเรียนที่เป็นผู้สอนนั้น นอกจากจะพิจารณาถึงความสามารถทางด้านสติปัญญาแล้ว ควรพิจารณาถึงความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอน

ประการที่ 3 ขนาดของกลุ่มไม่ควรให้ใหญ่นัก เพราะถ้าใหญ่เกินไป ผู้สอนจะดูแลไม่ทั่วถึง อัตราระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนควรจะเป็น 1:1, 1:2, 1:3 หรือ 1:5 ตามความเหมาะสม

ประการที่ 4 ในขณะที่การเรียนการสอนดำเนินไปนั้น ครูผู้สอนควรจะให้ความสนใจกับเด็กบ้าง เป็นต้นว่า คอยให้กำลังใจ คอยให้คำแนะนำในด้านเนื้อหา และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามในกรณีที่เด็กมีปัญหาแต่ครูผู้สอนจะต้องไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวโดยตรง เพราะจะทำให้เด็กรู้สึกไม่เป็นอิสระ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเสริมโดยเพื่อน

ทรงสถิต กิตติคุณวัจนะ (2521:37-38) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนจากเพื่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 84 คน โดยเลือกจากคะแนนในการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มอ่อน ผลจากการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการสอนจาก

วิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการสอนจากเพื่อน (ทดลอง) สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนในกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนจากเพื่อน (ควบคุม)

ปริธา วิเทศวิทยานุศาสตร์ (2524:39-43) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนซ่อมเสริมวิชาทักษะอ่าน 2 ด้วยชุดการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนเป็นกลุ่มโดยครูเป็นผู้ดำเนินการ นักเรียนผู้ช่วยสอนเป็นผู้ดำเนินการ และนักเรียนผู้ช่วยสอนกับครูร่วมเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ไปผ่านจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จากการสอนแบ่งกลุ่มด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทักษะอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เลือกรมา จำนวน 90 คน ซึ่งได้สุ่มแบบ Stratified random sampling เป็นกลุ่มตัวอย่าง และทำการสุ่มแบบ Simple random sampling แยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 30 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 จำนวน 30 คน มีนักเรียนผู้ช่วยสอนเป็นผู้ดำเนินการ

กลุ่มที่ 2 จำนวน 30 คน มีนักเรียนผู้ช่วยสอนกับครูร่วมเป็นผู้ดำเนินการ

กลุ่มที่ควบคุม จำนวน 30 คน มีครูเป็นผู้ดำเนินการ

ใช้วิธีสุ่มแบบ Simple random sampling เพื่อจัดให้กลุ่มทดลองทั้งสอง และกลุ่มควบคุม มีกลุ่มย่อยภายในอีกกลุ่มละ 5 คน ผลสัมฤทธิ์การเรียนซ่อมเสริมวิชาทักษะอ่าน 2 และเมื่อแยกตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมด้านความรู้คำศัพท์ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ด้านความเข้าใจโครงสร้างไวยากรณ์ในสถานการณ์ใหม่ และด้านความเข้าใจเรื่องที่อ่านของกลุ่มที่มีครูเป็นผู้ดำเนินการ กลุ่มที่มีนักเรียนผู้ช่วยสอนเป็นผู้ดำเนินการ และกลุ่มที่มีนักเรียนผู้ช่วยสอนกับครูร่วมเป็นผู้ดำเนินการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์การเรียนซ่อมเสริมของกลุ่มทดลองทั้งสอง และกลุ่มควบคุมผ่านเกณฑ์จุดและองค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้

ชูศรี อัครวาสนีย์ (2533:32-48) ศึกษาผลการสอนเสริมโดยเพื่อนระดับชั้นเดียวกัน และเพื่อนต่างระดับชั้นเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง 60 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการสอนเสริมโดยเพื่อนระดับชั้นเดียวกัน กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสอนเสริมโดยเพื่อนต่างระดับชั้นเรียน อัตราส่วนระหว่างผู้สอนต่อผู้เรียนเท่ากับ 1:5 และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุมให้อ่านเอง ในการสอนใช้แผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนเสริมโดยเพื่อนระดับชั้นเดียวกันและกลุ่มเพื่อนที่ได้รับการสอนเสริมโดยเพื่อนต่างระดับชั้นเรียน มีผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนเสริมโดยเพื่อนระดับชั้นเดียวกันและกลุ่มเพื่อนที่ได้รับการสอนเสริมโดยเพื่อนต่างระดับชั้นเรียน มีผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน

ชวนพิศ วงษ์ศรี (2538:58-61) มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการสอนเสริมโดยเพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงและปานกลางต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษต่ำระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่าง 18 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มนักเรียนที่สมัครใจในการเข้าร่วมการทดลองที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในกลุ่มต่ำ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 6 คน กลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ได้รับการสอนเสริม โดยเพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงและปานกลาง โดยมีอัตราส่วนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเท่ากับ 1:3 การจับคู่ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนใช้วิธีการจับคู่ตามความสมัครใจ ผลการศึกษาค้นพบว่าคน กลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ที่ได้รับการสอนเสริม โดยเพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษปานกลางสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทอร์เรส (Torre, 1993:1-60) ได้ศึกษาการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยให้เพื่อนช่วยสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 11 และ 12 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และมีข้อบกพร่องทางการพูดภาษาอังกฤษ อาสาสมัครผู้ช่วยสอนมี 18 คน ใช้เวลาสอน 12 สัปดาห์ ผลของการใช้เพื่อนช่วยสอนพบว่า

- 1) สามารถปรับปรุงอัตราการสอบผ่านแบบทดสอบความสามารถของนักเรียนระดับมัธยมได้มากขึ้น
- 2) การทำการบ้านของนักเรียนมีความก้าวหน้าและถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 3) ปรับปรุงเกรดเฉลี่ยของนักเรียนได้ถึงครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม
- 4) มีทัศนคติที่ดีถึง 85% ในการเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสอนยังแสดงความรู้สึกยินดีและปรารถนาที่จะให้มีโครงการนี้อีกต่อไป

จากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนเสริมโดยเพื่อนช่วยสอนจะเห็นว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิด เจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่อายุระหว่าง 12-18 ปี ซึ่งช่วงวัยนี้เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นอันมาก (ประดินันท์ อุปรัมย์, 2525 :131) อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมบรรยากาศของการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผู้วิจัยเชื่อว่าการสอนเสริมโดยเพื่อนช่วยสอน จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการสอนเสริมโดยเพื่อนช่วยสอน โดยใช้ชุดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เอกสารเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนี้อาจกล่าวได้ว่าพัฒนามาจากความคิดของโนม ชอมสกี (Noam Chomsky, 1965) ที่ว่าทุกคนมีความสามารถที่จะเข้าใจภาษา (Competence) และความสามารถในการแสดงออกทางภาษา (Performance) ในช่วง ค.ศ.1975 ได้มีการเสนอแนวการสอนแบบใหม่ คือ การสอนเพื่อการสื่อสาร (The Communicative Approach) โดยมีความเชื่อว่า ภาษาไม่ได้เป็นเพียงระบบไวยากรณ์ที่ประกอบด้วยเสียง คำศัพท์และโครงสร้างเท่านั้น แต่ภาษา คือ ระบบที่ใช้ในการสื่อสารหรือสื่อความหมาย (สมิตรา อังวัฒนกุล, 2537:107) ดังนั้น ในการเรียนภาษาอังกฤษจุดมุ่งหมายของวิธีสอนส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาที่เรียนในการสื่อสาร ซึ่งรวมถึงความสามารถในการใช้ภาษา หรือตีความที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพสังคม มีผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาต่างประเทศหลายคน ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

อมรา แสงจันทร์ (2524:11-12) ได้กล่าวถึงแนวการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ว่า แนวการสอนนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะเน้นการเรียนภาษาเพื่อความหมายเป็นสำคัญ ซึ่งตรงข้ามกับแบบที่เรียกว่า แนวการสอนที่เน้นไวยากรณ์ (Grammatical Approach) ที่เน้นกฎไวยากรณ์ของภาษาและยึดการศึกษา และการอธิบายภาษาของนักภาษาศาสตร์เป็นหลัก ส่วนแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) นี้จะเน้นที่หน้าที่ (Function) ของโครงสร้างต่างๆ ของภาษา เพื่อให้ได้ประโยชน์ในการสื่อความหมาย

ฟินอคเซียโร (Finocchiaro, 1982:5) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาที่สองในปัจจุบันว่า เน้นที่การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารซึ่งรวมถึงความเหมาะสมและการยอมรับการใช้ภาษาในสถานการณ์ทางสังคมที่ใช้ภาษานั้นอยู่ ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนภาษากลุ่มหนึ่งกำลังส่งเสริมการใช้วิธีสอนแบบผสมผสาน (Eclectic Approach) ซึ่งมีการนำเสนอกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ สถานการณ์ และหัวข้อเนื้อหาแบบเดิม แต่มีการเพิ่มกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาเพื่อใช้ตามความมุ่งหมาย (Functional Notional Approach) ซึ่งเป็นแนวทางการสอนที่เน้นความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้เรียน แนวหรือแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) นี้ เป็นแนวการสอนที่รวมทั้งทฤษฎีการสื่อสาร ไวยากรณ์ ความหมายสถานการณ์และจิตวิทยาของมนุษย์ไว้ด้วยกัน

ริเวอร์ส และเท็มเพอร์ลี (Rivers and Temperley, 1978:3-5) มีความเห็นเกี่ยวกับแนวการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ว่า วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จะช่วยให้ นักเรียนมีความสามารถที่จะใช้ภาษาได้ตอบอย่างอิสระกับผู้อื่นได้

สรุปได้ว่า แนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นแนวการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเน้นการเรียนภาษาเพื่อสื่อความหมายเป็นสำคัญ และมีการเพิ่มกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาในการสื่อความหมายในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสาร

อมรา แสงจันทร์ (2524:13) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของความสามารถในการสื่อสารไว้ว่า

1. แนวคิดนี้จะเน้นหนักในการสื่อความหมายในชั้นพื้นฐาน กล่าวคือ ให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมายในสถานการณ์จริงที่ผู้เรียนจะได้ใช้ในชีวิตจริง ผู้เรียนจะต้องสื่อความหมายตามความต้องการของตนเองให้ผู้ฟังเข้าใจว่าต้องการอะไรหรือคิดอย่างไร

2. แนวคิดนี้เป็น การสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจโดยไม่คำนึงว่า ภาษาที่ผู้เรียนแสดงออกนั้น ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หรือไม่ เช่นเดียวกับที่เด็กหัดพูดจะไม่คำนึงถึงความถูกต้องของหลักการ แต่จะพูดให้ผู้ฟังรอบข้างเข้าใจเท่านั้น

แนวคิดนี้ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากจากนักภาษาศาสตร์ในแง่ที่ว่ายังไม่มีข้อสรุปว่า ทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นที่ผู้เรียนสามารถใช้สื่อความหมายได้นั้นอยู่ในระดับไหนและแนวความคิดที่ว่า ผู้เรียนจะใช้ภาษาในการสื่อสารได้โดยไม่เน้นความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์เช่นเดียวกับเด็กเล็กๆ ที่เรียนภาษาแม่ของตนเองนั้นจะนำมาใช้ผู้ใหญ่ที่เรียนภาษาที่สองได้หรือไม่ เพราะระหว่างเด็กและผู้ใหญ่จะมีอะไรหลายสิ่งอย่างไม่เหมือนกันในการเรียนภาษา

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสาร (Communicative Competence) นี้จากกล่าวได้ว่า มีแนวคิดมาจากที่ชอมสกี (Chomsky 1965 :14-15) ได้เคยอธิบายมาแล้วเกี่ยวกับความสามารถทางภาษา (Linguistic Competence) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาของมนุษย์ว่ามี 2 ระดับ คือ

1. ความสามารถทางภาษา (Linguistic Competence) หมายถึงความสามารถภายในที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติของทุกคนในฐานะเป็นเจ้าของภาษาความสามารถนี้ประกอบด้วยความสามารถที่จะสร้างและเข้าใจประโยคต่างๆ ในภาษาได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด เป็นความสามารถที่จะบอกได้ว่า ประโยคใดมีความหมายกำกวมหรือ ประโยคใดมีความหมายเหมือนกัน ประโยคใดถูกไวยากรณ์

หรือประโยคใดผิดไวยากรณ์ ตลอดจนความรู้ความสามารถที่จะเข้าใจโครงสร้างภายในของประโยคได้อย่างถูกต้องชัดเจน

2. ความสามารถในการแสดงออก (Linguistic Performance) หมายถึง ความสามารถที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในการแสดงออกจริง โดยใช้ความรู้ทางภาษาที่มีอยู่ในสมอง

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาของชอมสกี นี้ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นไว้เป็นจำนวนมาก ดังเช่น ไฮม์ส (Hymes, 1979:5-26) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางภาษา และความสามารถในการแสดงออกทางภาษาของ ชอมสกี ว่า ไม่ใช่เป็นความสามารถในการนำภาษาไปใช้ (Language Use) ทั้งนี้เพราะ ชอมสกี ไม่ได้กล่าวถึงบทบาททางด้านจิตวิทยา เช่น ความจำ การรับรู้ เป็นต้น ไฮม์ส ได้ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น มิใช่เป็นเพียงความรู้ด้านกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ เพื่อที่จะสามารถเข้าใจและพูดออกมาได้อย่างมีความหมายได้เท่านั้น ยังต้องประกอบด้วยความรู้ด้านกฎเกณฑ์ทางสังคมของภาษาด้วย กล่าวคือ ต้องมีกฎเกณฑ์การใช้ภาษาจริง (Rules of Use) ซึ่งถ้าปราศจากกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้แล้ว กฎเกณฑ์ด้านไวยากรณ์ (Rules of Grammar) ก็ไม่มีประโยชน์ นอกจากนี้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องของหลักทางภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยาด้วย นอกจากนี้ ไฮม์ส (Hymes) ยังได้เสนอแนะองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารว่าต้องประกอบด้วยความรู้และความสามารถดังต่อไปนี้

1. รู้ว่าประโยคที่ผลิตออกมานั้นถูกต้องหรือเป็นไปตามกฎเกณฑ์ไวยากรณ์หรือไม่ เช่น เมื่อเห็นประโยค The was cheese green. ก็รู้ทันทีว่าประโยคนี้นี้ไม่ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ไวยากรณ์

2. รู้ว่าประโยคที่ผลิตออกมานั้นมีความหมายที่ใช้กันอยู่จริงหรือเป็นที่ยอมรับ เช่น ประโยค "The mouse the cat the dog the man married beat chased ate had white tail" ประโยคนี้อาจเป็นไปได้ในทางไวยากรณ์ แต่ไม่เป็นที่ยอมรับเพราะซับซ้อนเกินไป และเราไม่พูดประโยคเช่นนี้ในสภาพจริง

3. รู้ว่าประโยคนั้นๆ ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพสังคม คือ รู้ว่าประโยคนั้นควรจะพูดกับใคร ในสถานการณ์ใด

4. รู้ว่าประโยคนั้นๆ เป็นภาษาที่ใช้กันจริงโดยเจ้าของภาษา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนภาษาสามารถพูด หรือแสดงออกทางภาษาได้เหมือนเจ้าของภาษา เพราะบางครั้งประโยคถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ แต่ไม่นิยมใช้กัน

กุสุมา ลำนุ้ย (มปป.:43-44) ได้สรุปแนวทางในการสอนเพื่อให้เกิดความสามารถในการสื่อสารได้ดังนี้

สอนในเรื่องกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ตั้งแต่ระบบเสียง ระบบคำ โครงสร้างไวยากรณ์ที่จะนำมาสอนนั้นจะต้องเป็นโครงสร้างไวยากรณ์ที่เป็นพื้นฐานของภาษาที่นำไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันและจะต้องไม่เห็นรูปแบบภาษาเป็นตัวนำในการสอน

สอนความหมายของข้อความที่อยู่เหนือระดับประโยคขึ้นไป อาจจะเริ่มต้นโดยการให้นักเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์และให้มีความสามารถในการสร้างประโยคที่ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ ให้เป็นข้อความที่มีความสัมพันธ์กันและข้อความที่สอนนั้นควรเป็นข้อความที่มีใช้จริง

ให้ความรู้ในเรื่องของการใช้ภาษาตามหน้าที่ต่างๆ และให้มีความสามารถในการเลือกใช้ภาษาให้ถูกต้องตามสถานการณ์ เช่น ภาษาทางการและภาษาไม่เป็นทางการ ซึ่งในบางครั้งต้องให้ความรู้เรื่องของวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

ให้ความรู้ในเรื่องของยุทธวิธีต่างๆ ที่มีส่วนช่วยในการสื่อสาร เช่น การใช้ภาษาท่าทางการใช้น้ำเสียง เป็นต้น

จากจุดประสงค์ของหลักสูตร และคำอธิบายรายวิชาได้เขียนไว้อย่างกว้างๆ ว่า มีจุดมุ่งหมายสุดท้ายเพื่อให้นักเรียนสามารถนำเอาภาษาที่เรียนนั้นมาใช้สื่อสารในสถานการณ์จริงๆ สรุปได้ว่า ครูจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ เช่น จะสอนเรื่องอะไรบ้าง จะสอนอย่างไร สอนอย่างไร และจะวัดผลประเมินผลอย่างไร โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความพร้อมความสนใจ และมีทักษะเบื้องต้นในการสื่อความหมาย

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร กำลังมีบทบาทสำคัญในปัจจุบัน โดยเน้นที่การสื่อความหมาย ให้ผู้อื่นเข้าใจตรงกับจุดประสงค์ที่ตนต้องการ มีการส่งเสริมให้มีการแสดงออกทางภาษา โดยใช้สถานการณ์ต่างๆ เข้าช่วย ให้มีการปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ซึ่งกันและกัน หลักการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้นได้มีผู้เสนอหลักการเรียนการสอนในลักษณะต่างๆ ดังนี้

ฮาร์เมอร์ (Harmer, 1982 :166-167) ได้เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารว่า ควรให้ผู้เรียนแสดงออกทางภาษาโดยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนๆ ในชั้นเรียน กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร คือ กิจกรรมซึ่งผู้เรียนมีจุดประสงค์ และมีความต้องการที่จะสื่อสารซึ่งเกิดจากตัวผู้เรียนเอง โดยการแสดงออกทางเนื้อหา (Content) มากกว่ารูปแบบทางภาษา (Form) และสามารถเลือกใช้ภาษา แต่ละแบบได้ถูกต้อง ในขณะที่ผู้เรียนกำลังแสดงออกทางภาษาเพื่อสื่อความหมายอยู่นั้น ผู้สอนจะไม่ขัดจังหวะและปล่อยให้แสดงออกอย่างเสรี คือ ไม่กำหนดขอบเขต ของข้อมูลที่จะนำมาสื่อสาร

เดอธ (Durr, 1980:6) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ว่า การที่จะประสบผลสำเร็จตามแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้นควรจัดห้องเรียนให้แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งเป็นการสอนกลุ่มใหญ่ ห้องเรียนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร อาจประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การให้นักเรียนทำงานเป็นคู่ การทำงานเป็นกลุ่ม การให้นักเรียนออกไปรายงาน รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ ที่มุ่งสำหรับผู้เรียน ในจำนวนกิจกรรมดังกล่าวนี้ การแสดงบทบาทสมมติการทำงานเป็นคู่ และการทำงานกลุ่มย่อย จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด แนวคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ พาปาเลีย (Papalia, 1976:29) ที่ได้กล่าวถึงข้อดีของการทำงานเป็นกลุ่มไว้ว่า จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น ช่วยพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม และฝึกให้นักเรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นใหม่ๆ ตลอดทั้งสถานการณ์ที่ขัดแย้งกัน นอกจากนี้จะช่วยให้มีการปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ระหว่างครูและนักเรียนมากกว่าการสอนเป็นกลุ่มใหญ่ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ช่วยให้การทำกิจกรรมและการเข้าร่วมของนักเรียน มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Morrow (1981: 59-66) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารว่ามีทั้งหมด 5 หลักการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

หลักการที่ 1 : Know what you are doing.

หลักการนี้กล่าวว่าการเรียนใดๆ หรือทำกิจกรรมใดๆ ก็ตามต้องมีจุดประสงค์และเป้าหมายแน่นอน และเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องการจะเรียนรู้ในภาษาต่างประเทศนั้น เช่น ต้องการให้นักเรียนสามารถอ่านคำแนะนำ เขียนจดหมาย จองห้อง ฟังการพยากรณ์เรื่องอากาศได้เข้าใจ หรือสามารถถามทิศทางได้ นอกจากนี้กิจกรรมต่างๆ ที่ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมการฝึกฝนรูปแบบของภาษาก็สามารถที่จะนำสิ่งนั้นไปเชื่อมโยงกับกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร (Communicative Task) ได้ และเป็นสิ่งที่มีโอกาสเกิดขึ้นจริงในสถานการณ์ของภาษาต่างประเทศนั้น

หลักการที่ 2 : The whole is more important than the sum of the parts.

หลักการนี้ถือว่า การแยกสอนเป็นส่วนๆ ไม่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้เท่ากับการสอนทั้งหมด

หลักการที่ 3 : The processes are as important as the forms.

หลักการนี้ถือว่าการจะพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศนั้นจะต้องให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมที่จะทดลองกระบวนการสื่อสาร การฝึกรูปแบบต่างๆ ของภาษานั้นก็ควรอยู่ในลักษณะของกระบวนการสื่อสาร ซึ่ง Morrow ได้แนะนำกระบวนการ 3 กระบวนการที่สามารถนำมาใช้ในการฝึกภาษา กระบวนการนี้สามารถจะอยู่เดี่ยวๆ หรือสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการเหล่านี้ได้แก่

1. Information gap คือ การสื่อสารจะเกิดขึ้นเมื่อคนสองคนหรือมากกว่านั้นรู้ข้อมูลบางอย่างในขณะที่คนอื่น ๆ ไม่รู้ ดังนั้นการสื่อสารก็เกิดขึ้นเพื่อปิดช่องว่างนั้น
2. Choice ผู้เข้าร่วมในการสื่อสารจะมีตัวเลือกที่พูดอย่างไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับความคิดที่เขาต้องการจะแสดง และจะเลือกรูปแบบไวยากรณ์ที่เหมาะสม
3. Feed back การที่ปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนสองคน เขาจะต้องมีจุดประสงค์อยู่ในใจ แล้วว่าจะสื่อสารกันในเรื่องใด การสื่อสารจึงไม่ได้เกิดเฉพาะการพูดด้วยกันเท่านั้น แต่ต้องมีเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วย ดังนั้นการสื่อสารจึงรวมถึงยุทธวิธีและเทคนิคต่างๆ มีการโต้ตอบให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้การสนทนาบรรลุเป้าหมาย

หลักการที่ 4 : To Learn it, do it.

หลักการนี้กล่าวว่าครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมการสื่อสารในสถานการณ์จริงๆ ด้วยหลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้ภาษาแล้ว การที่นักเรียนอยู่ภายใต้การควบคุมของครูตลอดเวลา ไม่ได้ก่อให้เกิดบรรยากาศการสื่อสารได้ แต่ครูก็ไม่ควรปล่อยให้ นักเรียนฝึกเอง ต้องมีการเตรียมและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้เหมาะสม

หลักการที่ 5 : Mistake are not always mistake.

หลักการนี้กล่าวว่าครูไม่ควรที่จะเคร่งครัดในข้อผิดพลาดเล็กๆ น้อยๆ ที่นักเรียนทำขึ้น เช่น ใช้รูปแบบไวยากรณ์ผิด ออกเสียงผิด ตราบใดที่นักเรียนสามารถสื่อสารได้เข้าใจ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงออกและสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาของนักเรียน

Morrow ยังได้กล่าวเสริมว่าหลักการทั้ง 5 ประการนี้ เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การจัดกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่มีมุ่งให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาที่เป็นจริงแล้ว จะต้องคำนึงถึงหลักการดังกล่าว แนวทางการสอนใดที่ไม่ได้บรรลุหรือคำนึงถึงหลักการทั้ง 5 ประการนี้ จะไม่มีคุณค่าและไม่เป็นการสอนตามแนวการสื่อสาร

จากแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารดังกล่าว สมถวิล ชนะโสภณ (2528 :12) ได้สรุปถึงหลักการของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารควรมีลักษณะดังนี้

1. Learner Centered นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ นักเรียนทุกคน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการใช้ภาษาซึ่งอาจจะจัดอยู่ในรูปของกิจกรรมคู่ (Pair Work) หรือกิจกรรมกลุ่ม (Group Work)
2. Task Oriented การเรียนภาษาเกิดจากการร่วมกิจกรรมที่ครูจัดให้ กิจกรรมทางภาษาจะต้องจัดให้นักเรียนทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีสภาพการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และเป็น กิจกรรมที่มีความหมาย

3. Information Gap กิจกรรมหรือแบบฝึกจะมีลักษณะเป็นการหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือหาข้อมูลที่ขาดหายไป การจัดกิจกรรมให้มีลักษณะของ Information Gap จะช่วยเป็นเครื่องกระตุ้นและเร่งให้เกิดการสื่อสาร

4. Language Functions การสอนให้ความสำคัญในด้านความหมาย (Meaning) และความสามารถในการสื่อสารอย่างคล่องแคล่ว (Fluency) มีใช้รูปแบบ (Form) และความถูกต้อง (Accuracy) ดังนั้นการสอนจึงเน้นที่การใช้ภาษาตามเน้นที่การใช้ภาษาตามหน้าที่ต่างๆ

5. Authentic Language Test การทดสอบจะต้องเป็นการทดสอบการใช้ภาษาจริงๆ มิใช่การทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาษา

แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ในการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร การจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสาร ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนนั้น ผู้สอนมีโอกาสดำเนินการได้หลายวิธี สุมิตรา อังวัณกุล (2536:42-43) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ผู้สอนนำมาประกอบการพิจารณาจัดกิจกรรมเพิ่มเติมจากที่ทำอยู่อาจทำได้ดังนี้ คือ

1. เนื้อหาที่จะนำมาใช้ควรเอื้อต่อการนำมาแสดงบทบาทสมมติ ละครสั้น ตลอดจนนำมาแก้ปัญหาหรืออภิปรายทั้งกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ หรือได้วาที เป็นต้น
2. ผู้เรียนควรมีโอกาสฟังและพูด หรือสนทนาอภิปรายในสถานการณ์ที่ใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การจัดซื้อของ การต่อราคา การเชิญชวน การอธิบาย การร่วมงานเลี้ยง การสัมภาษณ์เข้าทำงาน การรายงานข่าวโทรทัศน์วิทยุ เป็นต้น
3. ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อจัดลำดับเรื่องราวหรืองานที่จะต้องทำก่อนหลังช่วยให้เพื่อนๆ เกิดความสนุกสนานในกิจกรรมหรือร่วมงานที่แสดงวัฒนธรรมเจ้าของภาษา เป็นต้น
4. ผู้สอนควรรวบรวมรายการโทรทัศน์หรือวิดีโอเทปมาเป็นแบบกลวิธีการสื่อสาร เช่น การใช้เสียงสูงต่ำ การอุทาน ตลอดจนการใช้สีหน้า ท่าทาง เป็นต้น
5. ในขณะเตรียมบทสนทนา ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกออกเสียงและกำหนดบทบาทกับเพื่อนๆ หรือได้ปรึกษาหารือเป็นภาษาอังกฤษกับเพื่อนๆ
6. ผู้สอนควรเน้นความรู้ทางวัฒนธรรมในการสื่อสาร และนำมาเป็นข้อมูลให้ผู้เรียนได้แสดงออก อภิปรายเกี่ยวกับค่านิยมและการเลือกใช้ภาษาเฉพาะกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ด้วย

7. ผู้เรียนควรมีโอกาสใช้ภาษาที่ถูกต้องเท่าที่จะทำได้ เพราะภาษาที่ถูกต้องจะช่วยสื่อความหมายได้ตรงกับที่ผู้พูดตั้งใจมากที่สุด การจัดกิจกรรมฝึกการใช้ภาษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง
  8. ผู้สอนควรมีโอกาสให้ได้สนทนา หรือได้ข้อมูลเกี่ยวอาชีพต่างๆ ในลักษณะการศึกษาเฉพาะกรณี (Case study)
  9. ผู้เรียนควรมีโอกาสเข้าร่วมชมรมเกี่ยวกับภาษา และมีโอกาสปฏิบัติสัมพันธ์กับเจ้าของภาษา
- อรุณี วิริยะจิตรา (2532:78-81) ได้กล่าวถึงลักษณะกิจกรรมที่ส่งผลต่อการสื่อสารไว้ดังนี้
1. กิจกรรมเข้ากับจุดประสงค์ของบทเรียนช่วยเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของบทเรียน
  2. กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่มีอยู่ในการสื่อสารจริงในชีวิตประจำวัน
  3. กิจกรรมทำให้เกิดความจำเป็นที่จะสื่อความหมาย โดยใช้หลักการให้ข้อมูลคนละตอนแก่ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีข้อมูลต่างชุดกันและจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลกันเพื่อจะได้ข้อมูลครบถ้วน
  4. กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลการสื่อความหมายเพื่อที่จะได้ประเมินความสำเร็จในการสื่อสารของตน
  5. กิจกรรมน่าสนใจมีลักษณะท้าทาย เหมาะสมกับวัยและความถนัดของผู้เรียน ไม่ยากจนทำให้ผู้เรียนท้อแท้ หรือไม่ง่าย จนทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อและไม่ควรมีชั้นตอนที่ยุ่งยากสับสน
  6. กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเนื้อหาหรือรูปแบบบทภาษาตามความต้องการของตนเอง
  7. กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ในภาษาและประสบการณ์ที่มีอยู่มาช่วยตีความเพื่อจะได้สามารถสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งได้

ลิตเติลวูด (Littlewood, 1981:17-18) ยังได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการสื่อสารว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จใน การเรียนรู้ภาษาทั้งนี้เพราะ

เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการฝึกการใช้ภาษาในลักษณะที่เต็มสมบูรณ์และครบวงจร (Whole-task practice) นักเรียนได้รับการฝึกฝนเฉพาะส่วนย่อยของแต่ละทักษะ (Part skill) เท่านั้น แต่จะได้รับการฝึกฝนทักษะนั้นโดยตลอด (Total skill) ซึ่งก็ทำได้โดยการจัดกิจกรรมการสื่อสาร นักเรียนต้องลงมือทำด้วยตนเองและกิจกรรมนั้นต้องเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน

ช่วยเพิ่มแรงจูงใจให้กับนักเรียน (Improve motivation) เป้าหมายสูงสุดของนักเรียน คือ การที่สามารถสื่อสารได้กับบุคคลอื่นๆ การที่นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนนั้น เพราะสภาพการเรียน

การสอนภาษาในห้องเรียนสัมพันธ์กับความต้องการในการเรียนของเขา กล่าวคือ นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเกี่ยวกับภาษาว่าจะเป็นสิ่งที่นำไปสู่การติดต่อสื่อสารมากกว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับระบบโครงสร้างทางไวยากรณ์ การจัดกิจกรรมที่มุ่งการปฏิบัติในห้องเรียนทำให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาในฐานะเป็นสื่อของการสื่อสาร ซึ่งตรงกับเป้าหมายของนักเรียนจึงเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน

ช่วยในการเรียนรู้ภาษาเป็นไปตามธรรมชาติ (Natural learning) กระบวนการเรียนรู้ภาษาของนักเรียนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวของนักเรียนและเป็นไปอย่างธรรมชาติ ซึ่งการเรียนภาษาในลักษณะธรรมชาติที่นักเรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนการใช้ภาษาจริงๆ และการจัดกิจกรรมโดยมุ่งงานปฏิบัติก็จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาได้อย่างดีและเป็นไปตามธรรมชาติ

4. ช่วยสร้างบริบท การจัดกิจกรรมการงานเพื่อการสื่อสารนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ รวมทั้งกับครู ความสัมพันธ์ใกล้ชิดนี้เองจะช่วยให้แก่นักเรียนกล้าคิดกล้าพูดและมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ภาษา

รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร

Johnson (1982:163-172) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสารว่าจะต้องยึดหลักการ 5 ประการซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. The information transfer principle ลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของการสอนเพื่อการสื่อสารคือ การนำเอาสิ่งที่นำเสนอใจที่ผู้เรียนได้จากการอ่านหรือการฟัง แล้วถ่ายทอดข้อมูลนั้นให้อยู่ในรูปแบบอื่นๆ เช่น ฟังหรืออ่านบทความ บทสนทนา แล้วนำข้อมูลที่ได้มากรอกฟอร์มหรือเขียนลงตาราง กราฟ แผนภูมิ การที่ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนข้อมูลได้นั้นผู้เรียนต้องเข้าใจเนื้อหาที่อ่านหรือฟัง และสามารถนำข้อมูลที่สำคัญออกมาได้

2. The information gap principle หลักการนี้ยึดหลักว่าการสื่อสารจะเกิดขึ้นได้เมื่อเกิดช่องว่างของข้อมูล (Information gap) เกิดขึ้น กล่าวคือ ในกิจกรรมที่ยึดหลักการนี้ผู้เรียนจะได้ข้อมูลที่ไมได้เต็มสมบูรณ์ ผู้เรียนจะต้องอาศัยข้อมูล จากอีกฝ่ายหนึ่งก่อนที่จะตัดสินใจได้ว่าตนควรจะพูดหรือเขียนอะไร การสร้างกิจกรรมที่อยู่ในลักษณะของ Information gap นี้จะช่วยให้เกิดสถานการณ์การสื่อสารที่เป็นจริง Taylor (1983:79) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมได้ว่าการจัดกิจกรรมโดยยึดหลักการนี้จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะใช้รูปแบบของภาษาที่อยู่เหนือระดับประโยคขึ้นไป และยังเป็นการรับข้อมูลใหม่ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่คาดคิดมาก่อน นักเรียนจะมีโอกาสได้ฝึกใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์และเลือกข้อมูลต่างๆ เพื่อสร้างคำตอบ ซึ่งจะมีลักษณะเป็นไปตามธรรมชาติ

3. The jigsaw principle หลักการนี้เดิมใช้การฟัง คือให้นักเรียนฟังเรื่องราวกันคนละส่วน แล้วนำมาปะติดปะต่อกัน การนำหลักการนี้มาใช้ในการประกอบกิจกรรมการสื่อสารก็คือการให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน กิจกรรมอาจจะมีลักษณะเป็นลูกโซ่ เช่น ครูอาจให้นักเรียน ก เริ่มอ่านจดหมายสมัครงานแล้วให้กรอกในแบบสมัครงาน นักเรียน ข อาจให้อ่านแบบฟอร์มแล้วให้กลับมาเขียนในรูปของจดหมายสมัครงาน ทุกคนทำสลับกันไป แต่กิจกรรมนั้นทุกคนได้ทำเหมือนกันหมด Taylor (1983:79) ได้กล่าวเสริมหลักการนี้ว่าจะใช้ในลักษณะกิจกรรมที่เป็นกลุ่ม ซึ่งจะอยู่ในลักษณะที่มุ่งงานปฏิบัติ (Task oriented) หรืออยู่ในลักษณะการแก้ปัญหา เมื่อกิจกรรมถูกจัดให้มาอยู่ในรูปนี้ ข้อมูลที่ต้องนำมาเพื่อทำงานให้สมบูรณ์นั้นจะให้เฉพาะเพียงนักเรียนบางคน บางคนไม่มีการให้ข้อมูลแก่นักเรียน ในลักษณะเช่นนี้เป็นการสร้างสถานการณ์บังคับที่จะให้นักเรียนจำเป็นที่จะต้องสื่อสารซึ่งกันและกัน เพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ ดังนั้นการใช้หลักการนี้ก็ยังคงต้องอาศัยหลัก Information gap ด้วยเช่นกัน

4. The task dependency principle จากหลักการนี้กิจกรรมที่ครูให้นักเรียนทำนั้นต้องพึ่งพาศักดิ์กัน เช่น เมื่อนักเรียนเขียนจดหมายก็จะเอาจดหมายที่เขียนได้นั้นให้เพื่อนอีกคนหนึ่ง เขียนกรอกข้อความในใบสมัคร การที่กิจกรรมทั้งหมดจะเสร็จสมบูรณ์ได้นั้น นักเรียนแต่ละคนจะต้องทำสิ่งที่ตนเองได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด เพื่อว่าเพื่อนจะมีข้อมูลที่ถูกต้องนำไปทำกิจกรรมของตนเองต่อไป Taylor (1983:80) ได้กล่าวเสริมถึงหลักการนี้ว่าหลักการนี้ผู้เรียนจะต้องทำงานย่อย (Sub-task) ให้สำเร็จก่อนที่จะสามารถทำกิจกรรมที่เป็นงานหลัก (Major-task) ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูให้มา ตัวอย่างของการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ ได้แก่การที่ครูให้นักเรียนวางแผนที่จะเดินทางไปในที่แห่งหนึ่ง งานหลัก (Major-task) ที่นักเรียนจะต้องทำคือ การเลือกเส้นทางที่ดีที่สุดที่ใช้ในการเดินทาง ซึ่งการที่จะเลือกเส้นทางที่ดีที่สุดนักเรียนจะต้องทำงานย่อย (Sub-task) คือการหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่ครูให้มา เช่น ครูอาจให้นักเรียนฟังเพลงเกี่ยวกับสภาพอากาศ สภาพถนนในบางแห่ง ให้แผนที่ถนนนักเรียนจะถูกแบ่งกลุ่มให้ทำงานย่อยที่ให้มานั้น แล้วมาสื่อสารหาข้อมูลกันเพื่อเลือกเส้นทางเดียวกันที่ดีที่สุดอันเป็นงานหลัก

5. The correction for content principle การแก้ไขหรือการประเมินผลกิจกรรมการสื่อสารนั้นจะประเมินตรงจุดที่ว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ครูให้นักเรียนทำนั้น นักเรียนสามารถสื่อสารกันได้อย่างถูกต้องหรือไม่ นั่นคือ ดูว่านักเรียนสามารถที่จะเข้าใจข้อมูลที่เพื่อนให้มาหรือไม่ ถ้าการสื่อสารนั้นเข้าใจและทำกิจกรรมที่ครูให้ถูกต้องก็ถือว่าใช้ได้ โดยที่ครูไม่มาแก้ไขในเรื่องความไม่ถูกต้องในเรื่องไวยากรณ์ ในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จำเป็นที่จะต้องมาดูในรายละเอียด ซึ่งอาจจำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณาในเรื่องความถูกต้องทางไวยากรณ์ เพราะบางครั้ง

นักเรียนที่ใช้ไวยากรณ์นี้ก็เพื่อประสิทธิภาพการสื่อสาร

Littlewood (1987:20-64) ได้แบ่งชนิดของกิจกรรมการงานเพื่อการสื่อสารออกเป็นสองชนิดใหญ่ๆ คือ

1. Functional Communication Activities กิจกรรมนี้สร้างขึ้นเพื่อให้เด็กได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์หนึ่งเฉพาะ เพื่อสื่อความหมายให้คนอื่นทราบอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นหน้าที่ของภาษา ความสำเร็จของผู้เรียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการสื่อสารในสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ใช้ภาษาเพื่อแก้ปัญหาหรือใช้ภาษาเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ความสำเร็จของกิจกรรมอยู่ที่นักเรียนสามารถใช้ภาษาพูดกันได้เข้าใจหรือสามารถแก้ปัญหาที่ให้ได้มาโดยใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสม แต่กิจกรรมชนิดนี้ไม่เน้นการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสมตามสภาพของสังคมจริงๆ แนวคิดรวบยอดที่เป็นพื้นฐานสำคัญของกิจกรรมนี้คือหลักของ Information Gap กิจกรรมที่จัดให้มีขึ้น เช่น การหาความแตกต่างของภาพสองภาพที่มีความคล้ายคลึงกันมาก การถามหาลำดับและตำแหน่งของสิ่งของบุคคล การค้นหาข้อมูลที่ขาดหายไปหรือการหาชิ้นส่วนหรือลักษณะที่ขาดหายไป การค้นพบความลับ (Discovering Secrets) โดยการให้ 20 คำถาม การสื่อความหมายโดยใช้ภาพ หรือการค้นหาข้อมูลเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาค้างๆ เป็นต้น

2. Social Interactive Activities กิจกรรมการเรียนเพื่อการสื่อสารนั้นนอกจากเน้นหน้าที่ของภาษาเหมือนในกิจกรรมชนิดแรกแล้ว ยังมุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อสื่อสารตามบทบาทสังคม โดยสมมติสถานการณ์ทางสังคมขึ้นเหมือนกับในชีวิตจริงๆ ครูสามารถใช้ชั้นเรียนเป็นบริบทของสังคม (Social Context) เพื่อให้เด็กใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับสภาพสังคม เช่น การเล่นบทบาทสมมติ (Role Play) โดยให้นักเรียนสวมบทบาทต่างๆ เช่น หมอกับคนไข้ ลูกค้ากับคนขายของ พ่อแม่กับลูก ครูกับลูกศิษย์ เป็นต้น ในการให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมตินั้นอาจทำได้ 3 ประการคือการเล่นบทบาทสมมติโดยครูกำหนดบทสนทนา การเล่นบทบาทสมมติโดยครูกำหนดบทพูดและข้อมูลบางอย่างให้ และการเล่นบทบาทสมมติโดยครูกำหนดบทบาทน้อยที่สุด

นอกจากการจัดกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว Revel (1979:10-90) ก็ยังได้เสนอแนะเทคนิคบางประการที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการสื่อสารที่มุ่งงานปฏิบัติได้ดังนี้

1. การเน้นให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจถึงการใช้กิริยาท่าทาง เพราะการสื่อความหมายในการสื่อสารจริงนั้นมีการแสดงออกทางวาจา กิริยาท่าทาง รวมทั้งน้ำเสียง ซึ่งแฝงอารมณ์และความรู้สึกด้วย
2. การนำสื่อของจริงมาสอน เช่น ข้าวจากหนังสือพิมพ์ บทความจากวารสาร แผนที่ รายการอาหาร ตารางต่างๆ การ์ตูน เหล่านี้เป็นต้น

3. ใช้บัตรที่กำหนดบทบาทให้นักเรียนได้แสดง กล่าวคือนักเรียนสองคนจะได้รับแจกบัตรที่บอกรายละเอียดหรือแสดงบทบาทที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นเขาจะไม่ทราบล่วงหน้าว่าคู่สนทนาจะพูดอะไร

4. ใช้บทสนทนาประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็น recreational dialogue หรือ scripted-dialogue ให้นักเรียนได้ฝึก

5. การทำนาย yes/no question ถามความเข้าใจในเรื่องที่ฟัง และควรใช้ wh-question เมื่อผู้เรียนเข้าใจดีแล้ว เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของเขา

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารนั้น ครูผู้สอนมีเทคนิคต่างๆ มากมายในการนำมาจัดกิจกรรมในลักษณะที่มุ่งงานปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกใช้ภาษากันอย่างจริงจัง และยังช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน ซึ่งก็ย่อมทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความประสงค์

ประโยชน์ของกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร

สมิตรา อังวัฒนกุล (2537:121-122) ได้สรุปประโยชน์ของกิจกรรมเพื่อการสื่อสารได้ดังนี้

1. กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาในด้านต่างๆ เช่น เสียง คำศัพท์ โครงสร้าง มาใช้ประกอบกันเพื่อให้สื่อความหมายได้ตามต้องการ
2. กิจกรรมช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนภาษา เพราะการทำกิจกรรม เป็นการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าการเรียนรู้ภาษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง
3. ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เมื่อได้ลองทำกิจกรรมด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเอง ทำให้การเรียนภาษาเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ
4. การทำกิจกรรมจะสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกันระหว่าง ผู้เรียนด้วยกันและกับครูผู้สอน ซึ่งก่อให้เกิดบรรยากาศอันดี และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่า ลักษณะการสอนภาษาตามแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมาย วิธีการจะเป็นการทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร หรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมาย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และยังช่วยสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

เฮ็นค เอสโคลา (Henke Escola Yvonne, 1980: 1985-986-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของการใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารที่มีต่อพัฒนาการของทักษะการฟัง-การพูด นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชาวเยอรมันที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา รัฐแมริแลนด์ จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน โดยกำหนดให้กลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบเดิม ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการฟัง-การพูดมากขึ้น

เอลิซาเบท การ์เนอร์ จอยเนอร์ (Elizabeth Garner Joiner, 1974:2838) ได้ทำการวิจัยเพื่อการศึกษาหาความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพระหว่างวิธีการฝึกการพูดที่เน้นการสื่อสารกับวิธีการฝึกพูดที่ไม่เน้นการสื่อสารกับผู้เรียน ภาษาฝรั่งเศสและศึกษาถึงประสิทธิภาพของวิธีการทั้งสองที่มีต่อทักษะทางภาษาทุกด้าน และทัศนคติของผู้เรียนด้วย ผลการวิจัยปรากฏว่าการฝึกพูดที่เน้นการสื่อสาร สามารถทำคะแนนในข้อสอบที่เกี่ยวกับสมรรถภาพในการติดต่อสื่อสารได้ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกโดยวิธีการฝึกพูดที่ไม่เน้นการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คมเดือน โพธิสุวรรณ (2535:53) ได้ทำการทดลองเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นกลาง ที่เรียนโดยวิธีอ่านเพื่อการสื่อสารและวิธีอ่านแบบเดิม พบว่าวิธีอ่านเพื่อการสื่อสารทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าวิธีอ่านแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05